

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI**

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

**Bakalářská práce**

Jakub Kvasnička

Dějiny středního školství v Prostějově v kontextu historického  
vývoje města

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 14. 4. 2014

.....

Jakub Kvasnička

### **Poděkování**

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D. za odborné rady a vedení při zpracování této práce, pracovníkům Městské knihovny v Prostějově a pracovníkům Státního okresního archivu v Prostějově za pomoc při sběru dat a bádání v historických pramenech.

# OBSAH

Úvod .....	5
<b>1 Historie města Prostějova .....</b>	<b>7</b>
1.1 Počátky města .....	7
1.2 Doba husitská.....	8
1.3 Doba vlády Pernštejnů a Lichtenštejnů .....	9
1.4 Prostějov v letech 1848–1939 .....	11
1.5 Nacistická okupace a dějiny města do roku 1948.....	12
1.6 Prostějov v letech 1948–1990.....	13
<b>2 Střední školství v českých zemích .....</b>	<b>16</b>
<b>3 Prostějovské střední školství do roku 1990 .....</b>	<b>19</b>
3.1 Od založení první školy v Prostějově do roku 1870 .....	19
3.2 Střední školství v Prostějově v období 1871–1918 .....	20
3.3 Střední školy v Prostějově v letech 1919–1939.....	23
3.4 Střední školství v době nacistické okupace a války až do roku 1948.....	24
3.5 Prostějovské střední školství v letech 1949–1990 .....	26
<b>4 Dějiny Obchodní akademie Prostějov .....</b>	<b>29</b>
4.1 Od založení do roku 1900 .....	29
4.2 Dějiny ústavu od roku 1901 do vypuknutí první světové války .....	31
4.3 Obchodní akademie v období první světové války.....	33
4.4 Obchodní akademie v období první a druhé republiky.....	34
4.5 Škola v období druhé světové války .....	36
4.6 Obchodní akademie v letech poválečných až do roku 1990.....	37
4.7 Obchodní akademie v současnosti .....	39
<b>5 Využití práce v pedagogické praxi.....</b>	<b>40</b>
<b>Závěr .....</b>	<b>44</b>
<b>Seznam použité literatury a pramenů .....</b>	<b>46</b>
<b>Přílohy</b>	
<b>Anotace</b>	

## Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji dějinám školství v Prostějově a historii města samotného. V rámci dějin školství jsem se pak zaměřil zejména na školy střední, protože je tato oblast rozmanitější a pro mne zajímavější, než problematika školství základního. Hlavním důvodem volby tohoto tématu byla především silná vazba na město Prostějov, ve kterém žiji od svého narození. Podle mého názoru je velmi důležité vědět o místě, kde žijeme alespoň základní historické informace. Město Prostějov má velice bohatou historii. První zmínky pocházejí již z 12. století. Školství je pak nedílnou součástí historického vývoje a charakteru města. Podstatnou část své práce jsem také věnoval Obchodní akademii Prostějov.

Cílem mé práce je poskytnout ucelený pohled na vývoj středního školství v Prostějově, a to od založení první školy až do roku 1990. Práce je pak rozdělena do pěti kapitol a několika menších podkapitol. První kapitola popisuje historii města Prostějova od jeho založení do roku 1990. Druhá kapitola je věnována vývoji středního školství v českých zemích. Doplňuje tak představu o tom, jak se vyvíjelo prostějovské školství v kontextu celonárodní situace. Třetí kapitola již popisuje školství v Prostějově. V úvodu kapitoly zmiňuji úplný počátek prostějovské vzdělanosti spojený se založením augustiniánského kláštera v roce 1391. Další části kapitoly jsou již zaměřeny na školství střední, které v Prostějově vzniká v roce 1871 založením české reálky. Podkapitoly jsou řazeny chronologicky a končí rokem 1990. Čtvrtá kapitola je věnována historii Obchodní akademie Prostějov. Protože je prostějovské střední školství velmi rozsáhlé téma, zaměřil jsem svou pozornost právě na tuto školu. Zvláště také proto, že jsem jejím absolventem. Časové členění podkapitol koresponduje významným historickým obdobím českých dějin. V poslední kapitole se zamýšlím nad využitím daného tématu v pedagogické praxi.

Celá práce je doplněna dobovými fotografiemi vybraných škol a také fotografiemi jejich současné podoby.

Pro zpracování tohoto tématu jsem využil publikace z regionálního oddělení Městské knihovny v Prostějově a archivní fondy Státního okresního archivu Prostějov. Dějiny prostějovského školství však nejsou komplexně zmapovány v žádné monografické publikaci. Ke zpracování jsem tedy využil sborníky a almanachy jednotlivých škol. Historií města Prostějova se zabývá značné množství publikací. Mnoho informací jsem získal z prací PhDr. Ludmily Grůzové, která se regionální historii věnuje velice důkladně.

Drobným problémem bylo získat fakta z novodobé historie města. Většina autorů totiž věnovala svou pozornost spíše raným dějinám. Významné události novodobých dějin města jsem pak získal zejména z publikace Prostějov: dějiny města 2, vydané městem Prostějovem.

Historie Obchodní akademie Prostějov je dosud poměrně málo zpracovaným tématem. K popisu jejího vývoje jsem použil výroční zprávy, protokoly ze schůzí a další archiválie. Ve výročních zprávách byly zaznamenány veškeré autentické informace týkající se školy, ať už se jedná o počty žáků v jednotlivých ročnících, důležité události se školou spojené nebo veškeré změny v učitelském sboru a vedení. Protokoly ze schůzí podávaly podrobnější informace, zejména z toho důvodu, že se konaly několikrát ročně. Jsou zde však zaznamenány především interní záležitosti, každodenní školní problémy a výchovná opatření žáků. Informace o současném stavu školy jsem získal z internetových zdrojů.

# 1 Historie města Prostějova

## 1.1 Počátky města

Prostějov leží v severní části Hornomoravského úvalu, na úpatí Prostějovské pahorkatiny, v rovině s názvem Haná. Rozkládá se na ploše 46,6 km<sup>2</sup> a je největším městem regionu Prostějovsko. K 1. lednu 2013 zde bylo napočítáno 44 330<sup>1</sup> obyvatel. Severovýchodně od něj leží centrum Olomouckého kraje – město Olomouc. Přes Prostějov, nebo v jeho těsné blízkosti, protékají dvě říčky – Hloučela a Romže. Od 12. března 2012 nese titul statutární město. Prostějov patří mezi města s bohatou společenskou, kulturní a historickou tradicí.

První zmínka o Prostějově se objevuje roku 1141 v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Původně šlo o vesnici s názvem Prostějovice, která patřila olomoucké kapitule při biskupském kostele sv. Václava. Své jméno získala po velmoži Prostějovi, který se objevuje také v Kosmově kronice. Od roku 1213 už nese své nynější jméno – Prostějov.<sup>2</sup>

Osada získala hned při svém založení, nebo brzy po něm, tržní právo, které ji opravňovalo pořádat čtvrtední týdenní trh a získala tak významné postavení mezi trhovými místy v moravském markrabství. V první polovině 14. století patřil Prostějov k zeměpanskému majetku Jana Lucemburského. Zanedlouho se však dostal do rukou šlechty. Město se tak ocitlo ve vlastnictví pánů ze Šelmberka. Bylo však rozděleno na dvě poloviny mezi bratry Čenka, Ondřeje a Přibíka ze Šelmberka a později prodáno. Půlka připadla Bočkovi z Kunštátu (děd krále Jiřího z Poděbrad) a druhá půlka pánům z Kravař. Po smrti Bočka odkoupil jeho část Beneš z Kravař a ze Strážnice, a tak se celý Prostějov připojil k majetku rodu Kravařů, kteří vlastnili i okolní vesnice.<sup>3</sup>

27. března 1390 byl Prostějov oficiálně povýšen na město a získal právo na výroční trh. Následující rok zde Petr z Kravař nechal vybudovat augustiniánský klášter, jehož činnost byla spjata s úsilím o nápravu poměrů v církvi a novou zbožností. Založení kláštera se stalo významnou událostí. Sloužil jako duchovní centrum ve městě a zároveň zaručoval růst vzdělanosti. Klášter také sloužil jako rodová hrobka plumlovské větve Kravařů. V roce 1406

---

<sup>1</sup> Výsledek Českého statistického úřadu k 1. 1. 2013. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/1301-13>. [cit. 2013-10-15].

<sup>2</sup> MAREK, P., GRŮZOVÁ, L. *Prostějov v proměnách staletí*. Prostějov: Městský úřad, 1994. s. 8.

<sup>3</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města 1*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 56.

vydal Petr privilegium, kterým spojil dvě dosavadní sídelní části – staré a nové město – v jeden celek a podřídil Prostějov olomouckému městskému právu.<sup>4</sup>

## **1.2 Doba husitská**

Pánem města na začátku husitských válek byl Jindřich z Kravař, poslední mužský člen plumlovské větve Kravařů. Jindřich patřil ke stoupcům reformních náboženských myšlenek. Po jeho smrti připadlo plumlovské panství jeho bratranci Petrovi ze strážnické větve Kravařů, kteří patřili k pevným stoupcům husitství. Prostějov byl v té době však neutrální, jeho pán patřil k husitské šlechtě a zároveň měl důvěru krále. Situace se změnila roku 1423, kdy král Zikmund předal Moravu svému zeti Albrechtovi Rakouskému. Prostějov se začal aktivně podílet na bojích proti katolické Olomouci. Pro větší bezpečnost bylo město obeháno vodními příkopy, což se neukázalo příliš účinné. Při tažení markraběte Albrechta v roce 1431 byl Prostějov vypálen jako odplata za účast v bojích proti Olomouci. Shořel i augustiniánský klášter. V důsledku husitských válek museli obyvatelé obnovovat své vypálené domy a město se snažilo zesílit své opevnění, čímž se dostalo do těžkých dluhů.<sup>5</sup> Zároveň však rozšířilo své území o nové předměstí připojením Újezdu. Roku 1470 byla svedena bitva českého a uherského vojska u Kralic nedaleko Prostějova. Samotné město však nebylo příliš poškozeno. Po mírových dohodách uzavřených v Olomouci roku 1479 nastal klid.

Po husitských válkách došlo ke změně v městské samosprávě. Tu nyní tvořila dvanáctičlenná rada, rozdělená na čtyři purkmistry střídající se po měsíci v předsedání radě a na zbývajících osm přísežných. Také do městské knihy se od roku 1445 začalo zapisovat česky.

Druhá polovina 15. století je pro město typická zejména stavebním rozvojem, který vrcholí v 16. století. Probíhala přestavba starších domů, ale také výstavba nových. S tím souvisel nárůst obyvatelstva, zejména židovského, které se začalo usazovat především na volných pozemcích kláštera. Dalo zde základ jednomu z největších ghatt na Moravě. Dláždila se náměstí, opravovaly cesty, mosty, zesilovaly se hradby a opevňovaly brány. Začaly se budovat i rybníky, což mělo za následek snížení rozvodňování Hloučely a tím pádem i rozšiřování zástavby.

---

<sup>4</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města I*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 62.

<sup>5</sup> MAREK, P., GRŮZOVÁ, L., PETERKA, M. *Prostějov*. Praha: Pressfoto, 1989. s. 9-10.



Město se stalo v průběhu 15. století tržním centrem nejen pro plumlovské panství, ale i pro širší okolí. V roce 1486 se Jan Filipec z Prostějova zasloužil o získání práva na druhý výroční trh a v roce 1491 rozšířil Vladislav Jagellonský právo ještě o jeden. Trhy se staly velice významným zdrojem městského příjmu.<sup>6</sup>

### **1.3 Doba vlády Pernštejnů a Lichtenštejnů**

Po smrti Jana Heralta z Kunštátu, manžela Johanky z Kravař, zdědila plumlovské panství jeho dcera Lidmila se svým mužem Vilémem z Pernštejna, a tak se Prostějov ocitl v majetku perňštejnského rodu. Za jejich vlády patřil k prominentním městům své doby. Nikdy se však nestal jejich rezidencí. Město se začalo rozrůstat. Vilém získal například Drozdovice, které k Prostějovu připojil. Začaly vznikat také nové ulice na předměstích. Vratislav z Pernštejna pak opevnil město kamennou zdí v šířce asi 60 metrů, která měla zaručovat bezpečí. Za vlády Jana z Pernštejna vyrostl v Prostějově také zámek, jehož stavba byla dokončena roku 1530. Měl především sloužit prostějovským úředníkům, ne však vrcholné reprezentaci.

V závěru 16. století činil počet obyvatel v Prostějově pět až šest tisíc lidí, což z něj činilo největší nekatolické město na Moravě. Vlivem vysokého počtu obyvatel však zasáhlo město několik vln moru, zvláště v letech 1543, 1562, 1584 a 1585.<sup>7</sup> Prostějov však trpěl přelidněním, a tak epidemie moru přispěly k redukci počtu obyvatel. Městská rada si také zřídila evidenci obyvatel a vykázala všechny, kteří zde neměli práci.<sup>8</sup>

Díky všem rekonstrukcím a stavbám se Pernštejnové velmi zadlužili. Teprve v roce 1599 koupil plumlovské panství i s Prostějovem Karel z Lichtenštejna. Karel zaručoval Prostějovu všechna již udělená práva a slíbil, že nebude bránit v náboženské svobodě. Svě sliby ale zanedlouho porušil. Zrušil privilegium odvolávat se ve sporných věcech k olomouckému právu a vyhradil si toto právo pro svou valtickou kancelář. Odebral městu správu sirotčích peněz a nedodržel ani slib náboženské svobody. Roku 1607 si vynutil konání katolických bohoslužeb. Zásadní převrat znamenala porážka nekatolíků 8. listopadu 1620 na Bílé hoře. Karel prosazoval katolicismus i před Bílou horou, od roku 1624 však bojoval proti nekatolictví neúprosně. Vydal knížecí list, ve kterém Prostějovanům hrozil zabavením majetku a vyhoštěním z města. Nekatolíci nesměli provozovat obchod, řemeslo ani uzavírat

---

<sup>6</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města I*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 69-74.

<sup>7</sup> BÁRTKOVÁ, H. *Prostějov*. Praha: Paseka, 2007. s. 15-16.

<sup>8</sup> MAREK, P., GRŮZOVÁ, L. *Prostějov v proměnách staletí*. Prostějov: Městský úřad, 1994. s. 13.

sňatky jinak, než před katolickým knězem. Mnoho lidí se v důsledku toho odstěhovalo z města.<sup>9</sup>

Po smrti Karla nastupuje na jeho místo Karel Eusebius z Lichtenštejna. Kvůli neplnoletosti se vlády ujal jeho poručník Maxmilián z Lichtenštejna. S ním přichází velmi tvrdá rekatolizace, kacíře nařídil nechat vyhladovět, aby je donutil ke změně víry. To přimělo většinu poddaných podřídít se knížecí vůli. Okolo roku 1633 byl celý Prostějov katolický.

Nejvíce byl Prostějov postižen v době třicetileté války. Svou polohou se město stalo místem, kudy se nejen procházelo, ale mnohá vojska se zde i ubytovala a žila na úkor města. Zejména švédská vojska město zcela zpusťořila. 30. června 1643 nařídil generál Torstensson zbourat hradby a vypálit zámek. Vyhlášením Vestfálského míru 24. října 1648 třicetiletá válka sice skončila, ale odchod Švédů se protáhl ještě o dva roky.<sup>10</sup>

27. dubna 1697 zachvátíl Prostějov nejzhoubnější požár v celé dosavadní historii města. Zničil téměř celé vnitřní město a polovinu předměstí. Příčinou bylo vznícené sádlo při smažení koblíhů jedné měšťanky. Město bylo po požáru obnoveno v barokním stylu.

Celou 1. polovinu 18. století hospodářství Prostějova stagnovalo. Situace se nezlepřila ani roku 1730 postavením císařské cesty, po které dojížděli na prostějovské trhy i cizí obchodníci. Na přelomu 20. let 18. století pak dořlo k přeměně starého vedení města ve skutečný úřad – magistrát. Od 2. poloviny 18. století byl Prostějov rozdělen do pěti katastrálních obcí tvořených vnitřním městem a předměstími (Brněnské, Olomoucké, Plumlovské a Anenské). První vlna tereziánských reforem zasáhla Prostějov patentem z roku 1751, který zredukoval dvanáctičlenné městské rady na osmičlenné. Volba městské rady se měla opakovat každý rok. Podle josefínské reformy z roku 1785 směl úřadovat celý rok jen jeden purkmistr. Přes těžkosti způsobené napoleonskými válkami a poválečnou krizí začíná od konce 18. století postupný hospodářský rozvoj města. Zejména se jedná o oživení plátenické výroby, obchod s obilím a další. I počet obyvatel vzrostl na 10 294. Ve městě se také začíná rozvíjet tovární průmysl. Ještě celou 1. polovinu 19. století bylo město obehnáno hradbami, které jen bránily rozvoji města.<sup>11</sup>

---

<sup>9</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města I*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 130-133.

<sup>10</sup> BÁRTKOVÁ, H. *Prostějov*. Praha: Paseka, 2007. s 17.

<sup>11</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města I*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 152-189.

## 1.4 Prostějov v letech 1848–1939

V roce 1848 navštívil město císař Ferdinand při své cestě do Olomouce. O necelé dva měsíce později slavilo město nástup Ferdinandova následníka Františka Josefa na trůn. Na přelomu 40. a 50. let 19. století se město snažilo odpoutat od patrimoniálního zřízení a v březnu 1849 byla zavedena obecní samospráva, kterou řídil obecní výbor v čele se starostou. Prvním prostějovským starostou se stal Antonín Ficker. V té době převládala v Prostějově němčina. Od 60. let jsou dějiny města poznamenány česko-německým zápasem, který se projevoval v oblasti hospodářské, kulturní a hlavně politické. Dlouhé neshody byly ukončeny až 29. října 1892 konstituováním českého obecního výboru a zvolením starosty Karla Vojáčka.

Téměř celé 19. století zažíval Prostějov obrovský rozvoj v oblasti oděvního průmyslu. Vznikaly nové firmy, tisíce lidí pracovaly v oděvnictví a na konci století se Prostějov podílel na celkovém objemu konfekční výroby asi jednou třetinou v celé říši. Koncem 60. let 19. století byl Prostějov lidnatým venkovským městem, které nemělo vlastní noviny, střední školu, železnici, kanalizaci, nemocnici, vodovod, divadelní sň, veřejné osvětlení, ani dlážděné ulice.<sup>12</sup> Změna nastala až od roku 1892. Začala se rozšiřovat infrastruktura, zejména železniční (spojení Brna, Prostějova a Olomouce). V roce 1870 také byly definitivně strženy hradby a vnitřní město se spojilo s předměstími. Z jejich kamene se pak dláždily chodníky. Rozvoj průmyslu vedl k nárůstu počtu obyvatel (v roce 1910 činil počet obyvatel 31 462), což vedlo k rozpinání města do všech směrů. V roce 1898 proběhla elektrifikace města. Elekřina byla zavedena do domácností i do ulic Prostějova. Vyroستly zde také architektonické skvosty jako Národní dům nebo nová radnice. Vybudováním rozvodů vody, septiků a odpadů se snížilo riziko vzniku infekčních nemocí.<sup>13</sup>

První světová válka se samozřejmě nevyhnula ani Prostějovu. Po 28. červenci 1914 zaznamenal Prostějov velký odliv obyvatel v důsledku mobilizace, což nepříznivě ovlivnilo výrobu, školství, správu a další oblasti. 8. srpna 1914 bylo v Prostějově vyhlášeno stanné právo. Město trpělo nedostatkem potravin. Oživení nastalo až v roce 1916, kdy místní oděvní firmy dostaly zakázku na výrobu vojenských oděvů.

Vznik Československého státu byl okamžik, na který všichni čekali. Po jeho vyhlášení probíhaly v Prostějově manifestace za účasti 30 000 lidí a správy města a celého okresu

---

<sup>12</sup> JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: II.: Místopis Moravy. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1938. s. 66.

<sup>13</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 8-56.

se ujal Okresní národní výbor. Po celou dobu první republiky patřil Prostějov k nejprůmyslovějším městům Moravy. Mezi nejdůležitější odvětví patřilo oděvnictví, které začalo přecházet k tovární velkovýrobě. Nejvíce dělníků pracovalo právě v tomto odvětví. Významnou pozici měl také kovodělný průmysl, zejména společnost Wikov, která se postupně stala největším výrobcem hospodářských strojů v Československu. V roce 1920 bylo také zajištěno spojení Prostějova s Přerovem státní autobusovou linkou, která nahradila plánovanou železniční trať, jejíž výstavbě zabránila první světová válka. V letech 1921 a 1929 město také navštívil Tomáš G. Masaryk.

V roce 1938 zasáhla i Prostějov obava o osud Československa. Již od roku 1937 probíhala cvičení civilní a protiletectvé obrany a branná výchova obyvatelstva za pomoci hasičů a tělovýchovných organizací. Odstoupení pohraničních území Německu v září 1938 vyvolalo v Československu bouřlivé demonstrace, v Prostějově se sešlo přes 10 000 lidí.<sup>14</sup>

### **1.5 Nacistická okupace a dějiny města do roku 1948**

Od 15. března 1939 byl Prostějov, stejně jako zbytek Čech a Moravy, okupován německým vojskem. V té době zde žilo přes 35 000 obyvatel. Do Prostějova bylo také umístěno sídlo tzv. oberlandráta. Zanedlouho byl však tento úřad v Prostějově zrušen a město spadalo do oberlandráta v Olomouci, Boskovicích a nakonec v Brně. V té době byl starostou prof. Jan Sedláček. Po jeho zatčení jej nahradil Němec dr. Hermann Bösse a na další místa na radnici byli také dosazeni Němci. Probíhaly rozsáhlé snahy o germanizaci města. Byl důsledně používán německý název Prossnitz.<sup>15</sup>

Terčem nacistů se stala prostějovská židovská obec, která byla v moravských poměrech jedna z největších. Židům byl zabavován majetek, což nepříznivě ovlivnilo ekonomiku města, protože židé často podnikali v oděvním průmyslu. Bylo jim zakázáno stěhování, volný nákup a museli na sobě nosit potupné označení. Během června a července 1942 pak došlo k deportaci prostějovských židů do Terezína a poté do koncentračních táborů. Uvádí se, že celkem postihla německá genocida 1600 prostějovských židů.<sup>16</sup>

---

<sup>14</sup> TRAPL, M. Prostějov za první Československé republiky. In: *Prostějov a jeho místo v dějinách Moravy*. Prostějov: Muzeum Prostějovska, 1994. s. 88-93.

<sup>15</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 106-107.

<sup>16</sup> GRŮZOVÁ, L., MAREK, P., PETERKA, M. *Prostějov*. Praha: Pressfoto, 1989. s. 28.

V Prostějově samozřejmě působila organizovaná odbojová hnutí (Obrana národa, Petiční výbor věrni zůstaneme, Sokol, KSČ a další menší skupiny). Odbojové hnutí bylo však zničeno za heydrichiády.

Válečná fronta byla od města poměrně vzdálená, až 8. května 1945 se Prostějov ocitl v dosahu dělostřelecké palby vojsk a zažil i letecký nálet. To už ale probíhal ústup německých vojsk. 9. května 1945 již bylo město vojensky vyklizeno. Tentýž den vstoupili do města příslušníci sovětské a rumunské armády. Město bylo velmi zničené díky náletům a bombardování. Více než 30 budov se muselo zbourat v důsledku poškození. Hlavním úkolem městského vedení pak bylo co nejrychleji odstranit škody, obnovit výrobu a zajistit bezpečnost obyvatel. Po návratu občanů z koncentračních táborů a věznic muselo město také řešit, kam tyto osoby umístit. Mnoho bytů bylo zničeno bombardováním, a tak město začalo stavět v roce 1947 městské činžovní domy.

14. července 1946 navštívil Prostějov prezident Edvard Beneš. Ve volbách v roce 1946 pak vyhrála strana sociálně demokratická. O rok později se ovšem začali aktivizovat místní komunisté a snažili se získat sympatie obyvatel. V oblasti správy města přejaly v roce 1948 rozhodující pravomoci akční výbory, zakládané komunisty. Začala se měnit celá politická atmosféra města.<sup>17</sup>

## **1.6 Prostějov v letech 1948–1990**

V lednu roku 1948 byl do Prostějova pozván ministr zahraničních věcí Jan Masaryk za účelem slavnostního přejmenování prostějovských ulic. Návštěvu přislíbil na počátek března. Ještě v lednu byl Jan Masaryk jmenován plénem Městského národního výboru čestným občanem města Prostějova. 10. března však tragicky zesnul, návštěva se tedy nekonala. O týden později mu místní rada osvětová uspořádala smuteční slavnost.

21. února 1948 začal prostějovský Okresní výbor KSČ jednat s nekomunistickými politiky o vytvoření okresního akčního výboru Národní fronty. Ten byl nakonec vytvořen ze zástupců politických stran a masových organizací. Byl tvořen deseti členy, ale lidovci a národní socialisté do něho nevyslali zástupce. Předsedou výboru se stal Eduard Frank. Akční výbory pak začaly provádět čistku ve všech složkách Národní fronty a dalších hospodářských a společenských organizacích. V okrese zanikly organizace národních socialistů i lidovců. K 31. 12. 1948 měl Prostějov 31 718 obyvatel.

---

<sup>17</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 124-150

Od 1. ledna 1949 se prostějovský okres rozrostl o vesnice Hluchov, Přemyslovice, Ondratice a byl přidělen k Olomouckému kraji. Ve stejném roce bylo s městem sloučeno také několik okolních vesnic – Vrahovice, Krasice, Držovice. Tyto obce společně s městem tvořily tzv. Velký Prostějov. V roce 1950 byla připojena obec Čechůvky. V průběhu let však byly tyto obce odtrženy (1954), ale později zpět připojeny k Prostějovu (1963-1973).

Významnou událostí se stalo vandalské odstranění sochy prezidenta T. G. Masaryka z náměstí před radnicí. Stalo se tak krátce po půlnoci 10. dubna 1953. Tento čin vyvolal mezi občany a studenty velké pobouření. Tentýž den se rozpoutala demonstrace proti odstranění sochy, která vyvrcholila útokem demonstrantů na radnici. Po zásahu policejních jednotek bylo zadrženo a vyšetřováno 90 osob. Celá jedna třída gymnázia pak nebyla připuštěna k maturitním zkouškám pro údajnou účast. Iniciátory odstranění sochy byli komisi OV KSČ označeni někteří příslušníci StB, skupina důstojníků leteckého učiliště a předseda Okresního národního výboru František Ján.<sup>18</sup>

Územní reorganizací ČSR z 1. ledna 1960 se prostějovský okres rozrostl o 64 obcí, celkem jej tedy tvořilo 134 obcí, 119 559 obyvatel a stal se součástí Jihomoravského kraje.

Rok 1968 je charakteristický zejména vpádem vojsk Varšavské smlouvy na území Československa. 21. srpna v ranních hodinách obsadily jednotky armád SSSR, NDR a Polska město Prostějov. Občané, státní orgány i sdělovací prostředky vystupovali proti okupaci. Mimořádné plénum městského národního výboru nařídilo občanům ignorovat sovětská vojska, nesdělovat jim žádné informace a vyhýbat se jim. 25. srpna však při průjezdu okupačního vojska byli z neznámých důvodů zastřeleni tři občané a dalších devět zraněno. Tato událost vyvolala obrovské pobouření občanů, tisíce z nich doprovodilo rakve obětí na městský hřbitov.<sup>19</sup>

50. až 80. léta 20. století jsou charakteristická zejména výstavbou nových objektů, ať už se jedná o bytové nebo obchodní jednotky. V roce 1952 byla dokončena hala nádraží ČSD. Od roku 1959 pak začíná vzestup bytové výstavby. Důvodem bylo četné stěhování obyvatelstva z venkovských obcí do města. Vzniklo několik sídlišť. Jedno z největších, Sídliště svobody, bylo dokončeno v 70. letech s řadou obchodů a areálem školy. Celkem bylo v letech 1945-1985 v Prostějově postaveno 11 tisíc nových bytů. V roce 1988 také byla zahájena stavba sídliště Prostějov-Západ a vytvořeny projekty pro obytný soubor Prostějov-

---

<sup>18</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 162-163.

<sup>19</sup> tamtéž, s. 173-176.

Východ.<sup>20</sup> Co se týká obchodních jednotek, jde zejména o otevření obchodního domu Prior v roce 1973, obchodního střediska Jednota a první „Večerky“.

1. července 1976 byly k městu připojeny obce Čechovice a Domamyslice. Sloučením došlo k rozšíření katastru města a zisku dvou zemědělských závodů. V červnu 1980 bylo město sloučeno s obcí Mostkovice a o rok později byla připojena obec Žešov.

Revoluční rok 1989 se nesl v duchu protestů a demonstrací. Městem se šířily ilegální tiskoviny a petice proti komunistickému režimu. 20. listopadu proběhlo na prostějovském náměstí první veřejné shromáždění občanů. Den na to proběhla před radnicí demonstrace proti tvrdému zásahu bezpečnostních složek vůči studentům v Praze. 22. listopadu 1989 se uskutečnila další protestní akce, tentokrát již koordinovaná nově vzniklým prostějovským Občanským fórem. Nespokojenost se projevovala dalšími manifestacemi a stávkami. V prosinci byla přejmenována náměstí, včetně dalších ulic, a po zvolení nového prezidenta republiky Václava Havla, byla odstraněna z Masarykova náměstí socha V. I. Lenina.

V lednu roku 1990 podepsalo na Masarykově náměstí přes 2000 občanů petici, požadující okamžitý odchod sovětských vojsk z Československa. V květnu roku 1990 také město navštívil prezident Václav Havel a na náměstí pronesl projev. 27. září 1990 se pak v Prostějově konalo poslední zasedání Okresního národního výboru a volbami do městského zastupitelstva v listopadu zanikly národní výbory všech stupňů. Zároveň se Mostkovice odtrhly od města a staly se opět samostatnou obcí. Prvním porevolučním starostou města byl zvolen Ing. Miroslav Zikmund a historický střed města byl vyhlášen městskou památkovou zónou.<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> GRŮZOVÁ, L., MAREK, P., PETERKA, M. *Prostějov*. Praha: Pressfoto, 1989. s. 30-39.

<sup>21</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 195-202.

## 2 Střední školství v českých zemích

Jako střední školy byly do zavedení zákona o jednotné škole z roku 1948 označovány pouze gymnázia a reálky. Ostatní školy, které dnes již také nesou pojmenování střední škola, měly svá specifická označení, jako například škola odborná, průmyslová nebo obchodní. V období před druhou světovou válkou byly často průmyslové a další specializované školy označovány v názvu jako vyšší, což bylo známkou toho, že studium na těchto školách bylo ukončeno maturitní zkouškou. Žáci na tyto školy byli také přijímáni z měšťanských škol, nižších reálek, ale i nižších gymnázií. Podle zákona z roku 1948 pak byly jako střední školy označovány i školy II. stupně, které byly určeny žákům ve věku 11-15 let. Až nová koncepce československé výchovně vzdělávací soustavy, uskutečněná od školního roku 1976/1977, zařadila do kategorie středních škol i střední odborná učiliště. Střední školy, podle zákona č. 29/1984 Sb., se pak členily na střední odborná učiliště, gymnázia, střední odborné školy a konzervatoře. Hlavním znakem středních škol je ukončení studia maturitní zkouškou. Ty byly zavedeny v našem školském systému na podkladě reformy z let 1848-1849. Původně byly určeny pouze pro gymnázia.<sup>22</sup>

Gymnázia jsou nejstarším typem střední školy. První gymnázium v českých zemích vzniklo již v roce 1556. Původními zřizovateli byly církevní řády. Nejvíce jich zakládali jezuité a později piaristé. Výuka byla plně v rukou řádů, stát se dlouhou dobu nevměšoval do obsahu vzdělávání, neexistovaly ani žádné závazné jednotné osnovy. Přesto byla náplň studia podobná.<sup>23</sup> Díky reformám Marie Terezie došlo k silným zásahům státu do oblasti vzdělávání a po roce 1777 k početní redukci gymnázií. Tyto školy byly koncipovány jako všeobecné vzdělávací školy. Důraz kladly především na klasické vzdělávání, tedy na znalost latiny, římských dějin a starověkých reálií. Postupně se gymnázia začala dělit na klasická, reálná, reformní reálná a gymnázia děčínskému typu. Klasická gymnázia byla charakteristická důrazem na výuku klasických jazyků a literatur, od ostatních se lišila především výukou řečtiny a většími hodinovými dotacemi latiny. Reálná gymnázia měla posílenou výuku matematicko-přírodovědných předmětů a místo řečtiny se vyučoval moderní cizí jazyk. Reformní reálná gymnázia měla stejný koncept jako reálná gymnázia, navíc byla posílena

---

<sup>22</sup> MORKES, F. *Devětkrát o českém školství*. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. s. 38.

<sup>23</sup> ŘEZNÍČKOVÁ, K. *Študenti a kantoři za starého Rakouska: české střední školy v letech 1867-1918*. Praha: Libri, 2007. s. 12.



výuka matematiky a chemie ve vyšších ročnících. Gymnázia děčínského typu se blížila svým pojetím reálce. Tento typ byl reprezentován pouze třemi školami a neměl podstatnější význam. Od roku 1819 byla ujednocena délka studia na všech gymnáziích na šest let, od roku 1848 byla zase všechna gymnázia osmiletá. V roce 1968 byla opět změněna délka studia na čtyři roky. Po listopadu 1989 došlo k výraznému nárůstu gymnázií, která již nebyla pouze čtyřletá, ale i víceletá (osmiletá nebo šestiletá).<sup>24</sup>

Reálky byly původně dvou nebo tříleté školy připravující na praktická povolání. Zřízení gymnázií se schvalovalo ve Vídni, kdežto o nové reálce rozhodovaly zemské orgány. Reálku však mohl zřídit kterýkoli soukromý činitel, stát, země, obec či spolek. Nakonec však stát převzal většinu do své správy. První reálka byla založena již roku 1833 v Rakovníku.<sup>25</sup> Jako typ střední školy jsou reálky ustanoveny v 60. letech 19. století. Byly rozděleny na nižší čtyřleté a vyšší tříleté školy a staly se moderními školami poskytujícími vyšší všeobecné vzdělání. Od roku 1872 byly na reálkách zavedeny maturitní zkoušky. Postupem času klesal počet reálek většinou z důvodu jejich přeměny na reálná gymnázia.

Obchodní akademie existují v českých zemích od roku 1872, kdy byla v Praze zřízena první Československá akademie obchodní. Rozvoji daly popud zejména obchodní a živnostenské komory. Na úroveň středních škol se dostaly až v roce 1919, kdy bylo umožněno na nich skládat závěrečnou maturitní zkoušku. Ta byla původně pouze fakultativního rázu, určena pro ty, kteří chtěli pokračovat na vysoké škole obchodní. V období totality se také můžeme setkat s názvem střední škola ekonomická.

Průmyslové školy byly rozčleněny podle výrobních oborů na strojnické, stavitelské, chemické a textilní. Původně byly označovány jako vyšší průmyslové školy, což se později z jejich názvu vymazalo. Od roku 1887 se na závěr čtyřletého studia mohly skládat maturitní zkoušky.

Odborné školy byly původně kratší školy připravující pro výkon praktických povolání (zemědělské, zdravotnické...). V poválečném období jsou však tímto termínem obvykle označovány všechny střední školy mimo gymnázia. Studium bylo ukončeno maturitní zkouškou, která umožňovala přihlášení na kteroukoliv fakultu vysoké školy. Studium na odborných školách trvalo čtyři roky, při zaměstnání bývalo delší.<sup>26</sup>

Do konce druhé světové války zde existovaly také učitelské ústavy. Byly zřízeny roku 1869 a od ostatních typů škol se odlišovaly zejména vyšší věkovou hranicí pro přijímání

<sup>24</sup> MORKES, F. *Devětkrát o českém školství*. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. s. 39-40.

<sup>25</sup> NEUHÖFER, R. *Deset úvah o středním školství*. Praha: Česká grafická unie, a. s., 1930. s. 13-15.

<sup>26</sup> MORKES, F. *Devětkrát o českém školství*. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. s. 41-43.

uchazečů (museli dosáhnout věku 15 let). Na tomto typu školy studovali pouze ti, kteří po složení maturitní zkoušky chtěli působit ve škole jako učitelé. Jiná možnost nebyla. Doba studia činila čtyři roky, avšak po skončení druhé světové války byly učitelské ústavy zrušeny a příprava učitelů převedena na vysoké školy.

Dalším typem střední školy byla lycea. Původně školy pro přípravu kněžského dorostu, od roku 1804 zde však byli připravováni také ti, kteří se chtěli věnovat právnickým, lékařským a filozofickým studiím. Od roku 1900 se používal název lyceum pro šestiletou dívčí školu. Tomuto typu předcházely vyšší dívčí školy, které vznikaly již roku 1860 jako speciální, nebo totožné s chlapeckými školami. Stanovy z roku 1900 sjednotily studium v jednotný typ s ukončením maturitní zkouškou. Lycea připravovala převážně na praktická povolání, což ale nevyhovovalo absolventkám, které chtěly pokračovat ve studiu na vysoké škole. Úprava z roku 1912 proto přiblížila učební osnovy osnovám reálek a reálných gymnázií.<sup>27</sup> Rozhodnutím ministerstva školství z roku 1922 byla činnost lyceí ukončena a zbývající školy byly přeměněny na gymnázia. Dnes je termín lyceum používán pro označení střední školy technického zaměření, která se věnuje i všeobecně vzdělávacím předmětům.<sup>28</sup>

---

<sup>27</sup> KOVAŘÍČEK, V. *Prameny k dějinám školství I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1984. s. 13-14.

<sup>28</sup> MORKES, F. *Devětkrát o českém školství*. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. s. 41-42.

## 3 Prostějovské střední školství do roku 1990

### 3.1 Od založení první školy v Prostějově do roku 1870

Jak již bylo zmíněno, počátek vzdělání v Prostějově lze spojit se založením augustiniánského kláštera v roce 1391. Tato škola však zanikla v době husitských válek. V roce 1522 převzala od mnichů klášter městská rada a zřídila zde školu městskou. Městské školy poskytovaly pouze základní výuku čtení, psaní, jednoduchého počítání a věrouky.

Školu si ve městě zřídila také jednota bratrská. Vznikla zde již v roce 1457. Byla součástí bratrského domu a pedagogové byli převážně kněží. Zpočátku se rozvíjela především domácí katechetická výuka dětí, ale záhy se objevila i škola, ze které se vyvinula škola vyššího typu. Ta měla připravovat bratrské kazatele a učitele. Významným představitelem školy jednoty bratrské byl Martin Michalec, jehož žáci dosahovali vynikajícího vyššího vzdělání.<sup>29</sup>

V 17. století byl zlikvidován systém evangelického školství na Moravě, zanikly také školy jednoty bratrské i školy novokřtěnců a jejich místo zaujaly školy katolické. Hlavní důraz byl kladen na výuku náboženství. Žáci se měli utvrzovat v katolické víře.<sup>30</sup>

Od roku 1648 fungovala pouze prostějovská farní škola, která byla později na základě tereziánských reforem přeměněna na dvoutřídní školu triviální, která zůstala u kostela. Prvním rektorem se stal Mikuláš Nezbeda. Na škole se učilo česky i německy, převážně tedy česky, protože většina učitelů německy neuměla. Až za vlády Josefa II. převažovala němčina. Škola byla velmi malá, učilo se pouze v jedné místnosti, což bylo naprosto nedostačující. Roku 1784 byla zřízena nová školní budova ve Školní ulici se třemi velkými učebnami a bytem rektora. Školu v roce 1790 navštěvovalo ze 490 žáků povinných školní docházkou 454. Proběhl také pokus o povýšení triviální školy na školu hlavní, avšak neúspěšně. Vedle triviální školy zde existovala dívčí škola, ve které se vyučovalo německy, a tři dvoutřídní předměstské školy.

Byla zde zřízena také židovská škola. Jednalo se o jednu z nejstarších škol v Prostějově. Působila zde již před rokem 1522. V roce 1801 byla postavena nová budova židovské školy. Tu ale navštěvovalo velmi málo školou povinných dětí, protože si většina

---

<sup>29</sup> HAITMAR, Jaroslav. Prostějovská bratrská škola v 16. století. In: *Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16. až 18. století*. Přerov: Vlastivědný ústav, 1979, s. 10.

<sup>30</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města I*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 147.

z nich nemohla dovolit platit školné. Disponovala pouze jednou místností, takže výuka musela být rozdělena na dopolední a odpolední úseky. Později se ale situace změnila a škola doslova praskala ve švech. V roce 1832 byla vybudována nová škola s německým vyučovacím jazykem. Vedle triviální židovské školy zde ještě existovala škola talmudu.<sup>31</sup>

Změny proběhly až v roce 1852, kdy se uskutečnila místní školská reforma. Městskou farní školu nahradila chlapecká hlavní škola, spojená s dvoutřídní nižší reálkou (Haupt- und Unterrealschule). Díky tomu byly předměstské školy odsouzeny k zániku, ke kterému došlo v roce 1873.<sup>32</sup>

Na konci školního roku 1870-1871 se v Prostějově nacházely tyto školy: trojtřídní nižší reálka, čtyřtřídní chlapecká škola, pětítřídní dívčí se 6 třídami. Patřily sem také předměstské školy, a to žešovská, trojtřídní u sv. Anny (i pro Krasice) a na Vápenici.<sup>33</sup>

V letech 1870-1871 se nižší reálka změnila v chlapeckou měšťanskou školu a hlavní škola se změnila na pětítřídní utrakvistickou školu národní (obecnou). V roce 1874 byla obecná škola ještě rozdělena národnostně na českou a německou národní školu chlapeckou. Stejně tak byly rozděleny školy dívčí.

Od 70. let 19. století se v Prostějově začíná rozvíjet také školství vyššího a odborného vzdělání.

### **3.2 Střední školství v Prostějově v období 1871–1918**

Počátky prostějovských středních škol jsou spojeny zejména s politickými dějinami města. Zvláště se jedná o politické soupeření Čechů a Němců. Německá strana řídila politický život v Prostějově až do roku 1892, kdy byl zvolen starostou města Karel Vojáček. Do té doby bylo velmi těžké prosadit založení střední školy s českým vyučovacím jazykem.

První střední školou v Prostějově se stala česká reálka založená roku 1871. Jejím vzniku předcházela řada komplikací, právě kvůli Němcům, kteří se všemi způsoby snažili zabránit zřízení střední školy s češtinou jako vyučovacím jazykem. Škola byla založena jako soukromá, protože město odmítalo škole poskytnout jakoukoli podporu. Vláda se snažila s radnicí vyjednávat o zřízení reálky, radnice ale nevyšla vstříc, a tak byla veškerá jednání přerušena. Akce se tedy chopila Občanská záložna, která se zaručila spolkovým jměním pro

<sup>31</sup> GRŮZOVÁ, L. *Prostějov: dějiny města 1*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. s. 209-210.

<sup>32</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 16-17.

<sup>33</sup> JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: II.: Místopis Moravy. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres*. Brno: Múzejní spolek, 1938. s. 72.

první rok provozu reálky. Poté se tohoto úkolu ujala Matice školská a teprve roku 1880 byla čtyřtřídní česká reálka převzata do zemské správy. Prvním ředitelem se stal František Martinák.<sup>34</sup> V souvislosti s vývojem reálných škol v českých zemích byla prostějovská reálka založena tedy poměrně pozdě.

Česká reálka odstartovala rozvoj středního školství v Prostějově. Následující století tedy vypukl rozmach středních a odborných škol na území města. Aby Němci nezůstali pozadu, usilovali také o zřízení německé reálky v Prostějově. Proti tomu však protestovali prostějovští občané, kteří tvrdili, že zřízení německého ústavu bude záhubou pro české obyvatelstvo. Protesty ale nepomohly a roku 1873 byla založena zemská německá reálka. Německých žáků zde však bylo minimum, hlavní zastoupení zde měli židé a Češi.<sup>35</sup>

Jako myšlenka pomoci upadajícímu tkalcovství vzniklo v roce 1875 tkalcovské učiliště. Hlavními iniciátory byla městská rada v čele se starostou Zajičkem. Stejně jako v případě české reálky byly počátky školy velmi obtížné. Zejména s prostory pro výuku byl problém, ale i samotným učitelským sborem, který tvořili externí učitelé. Během 80. let často měnila své umístění. Nejprve chod učiliště zajišťovala obec, až od roku 1887 se podařilo zajistit převzetí státem.<sup>36</sup> Od roku 1918 pak probíhaly snahy o zřízení krejčovské školy, což se podařilo o rok později připojením ke stávající škole tkalcovské. Od 1. října 1919 nesla název *Státní odborná škola tkalcovská a krejčovská*.

V roce 1874 uvažovala také vláda o zřízení českého učitelského ústavu v Prostějově. Němci na radnici však tuto myšlenku zmařili. Byly zde však zřízeny tzv. pokračovací školy pro učně. Jednalo se o průmyslové všeobecné živnostenské školy, které navštěvovali chlapci. Školy měly svého správce a vyučovalo se v nich profesí jako například zámečníci, nástrojáři, soustružníci, kováři a podobně.

Další školní institucí na území města Prostějova byla zřízena roku 1890 dvouletá zimní hospodářská škola<sup>37</sup>, která se stala základem dějin prostějovského zemědělského školství. Vzniku školy opět předcházely neshody způsobené nepřízní a nepřátelstvím německých představitelů Prostějova. Na zřízení se podílela Hospodářská jednota prostějovsko-tovačovská. Výuka byla zahájena 2. listopadu 1890 v provizorní budově a teprve

---

<sup>34</sup> JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: II.: Místopis Moravy. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1938. s. 73.

<sup>35</sup> JANOUŠEK, V. *Dějiny české reálky v Prostějově*. 1. vyd. Prostějov: vl. n., 1946. s. 26.

<sup>36</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 31.

<sup>37</sup> Výuka probíhala pouze v zimních měsících od listopadu do konce dubna.

roku 1894 byla přesunuta do nové samostatné budovy. A protože pro hospodářský spolek bylo udržování školy finančně velmi náročné, byla převzata roku 1910 do zemské správy.<sup>38</sup>

Založení české školy obchodní bylo spojeno s vítězstvím v zápase o českost Prostějova. Myšlenku zřízení obchodního učiliště podporovali obzvláště podnikatelé sdružení ve spolku obchodníků. Podařilo se založit Matici obchodní akademie. Ta s podporou obce zaručovala škole ekonomické zázemí. V roce 1894 tak vzniká *Vyšší obchodní škola* udržovaná městem. Neměla však vlastní budovu. Té se dočkala až roku 1897 za značné podpory prostějovského starosty Karla Vojáčka. Od roku 1900 se stala školou čtyřtřídní a o rok později získala statut obchodní akademie na úrovni střední školy.<sup>39</sup>

Souběžně s otázkou zřízení obchodní akademie řešil obecní výbor také záležitost gymnázia. První návrhy pochází již z roku 1893. Probíhalo dlouholeté úsilí prostějovské veřejnosti o založení českého gymnázia v tehdy největším českém městě Moravy, ostatní měla správu německou. Důležitým argumentem bylo i to, že velké množství studentů musí kvůli studiím na gymnáziu dojíždět do Olomouce, Kroměříže a Přerova a někteří ani nemohou tuto vzdálenost, zejména kvůli financím, denně vykonávat. Založení gymnázia však bylo vázáno řadou podmínek, které musely být splněny. Město mělo postavit novou školní budovu a také hradit všechny provozní náklady. Až císařským rozhodnutím z 21. listopadu 1898 nakonec bylo povoleno zahájit vyučování od školního roku 1899/1900.<sup>40</sup>

Od roku 1899 můžeme ve městě také najít *Veřejnou odbornou školu pro ženská povolání*. Ústav vznikl z bezplatných kurzů pro šití. Po organizační stránce se velmi často měnila. Kromě dvouleté odborné školy rodinné působily při škole ještě další kurzy. Nové budovy se škola dočkala až roku 1931.<sup>41</sup>

Na počátku 20. století proběhlo ještě několik pokusů o zřízení dalších středních škol. Jednalo se zejména o zřízení železniční akademie, keramické školy nebo státní průmyslové školy se strojnickým či elektrotechnickým oddělením. Žádná z těchto úvah však nebyla realizována.

---

<sup>38</sup> Švehlova střední odborná škola Prostějov, 110 let školy. Prostějov: Švehlova střední odborná škola Prostějov, 2000.

<sup>39</sup> Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994. s. 6.

<sup>40</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 54.

<sup>41</sup> JANOUŠEK, V. *Vlastivěda moravská: II.: Místopis Moravy. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1938. s. 76.

### 3.3 Střední školy v Prostějově v letech 1919–1939

V období první republiky se v Prostějově rozvíjelo zejména české školství, zatímco německé postupně zanikalo. O tento stav se zasloužili především představitelé města, kteří se začali více zajímat o tuto oblast. V únoru 1919 byl městským zastupitelstvem podán pamětní spis s několika požadavky na ministerstvo školství. Žádali v něm zejména uzavření německé reálky kvůli velmi nízkému počtu žáků a také sloučení německých obecných škol ze stejného důvodu. Žádosti bylo vyhověno. Byly sloučeny tři německé obecné a měšťanská škola v jednu Občanskou a obecnou školu a roku 1920 zanikla i německá reálka. Od roku 1927 už v Prostějově nebyla žádná německá škola.

Dalšími požadavky bylo zřízení vyšší školy dívčí, průmyslových a dalších odborných škol. V roce 1919 bylo tedy založeno dívčí reálné gymnázium. Škola byla umístěna nejprve v 1. měšťanské škole chlapecké, ale od školního roku 1920/1921 byla přesunuta do budovy bývalé německé reálky. Původně *Městské dívčí reálné gymnázium* bylo rok od svého vzniku postátněno a neslo název *Státní dívčí reálné gymnázium v Prostějově*. Patřilo k prvním ústavům tohoto druhu v republice.

Co se týče české reálky, ta se stala ve školním roce 1920/1921 počtem žáků největší chlapeckou střední školou v republice. Na počátku roku bylo ke studiu zapsáno 790 žáků. Svého vrcholu však dosáhla až v období 1923/1924, kdy se zapsalo 889 žáků. Počet studentů pak opět rychle klesal. Od 1. ledna 1938 byla doposud zemská reálka postátněna.<sup>42</sup>

V prvních letech republiky nenastaly na gymnáziu žádné velké změny. Došlo jen k menším úpravám osnov. Bylo určeno školné na 400 Kč ročně, ale někteří žáci byli osvobozeni. V roce 1934 projednávalo rodičovské sdružení otázku ohledně změny formy klasického gymnázia na gymnázium reálné. Tento návrh byl však naprostou většinou zamítnut.<sup>43</sup>

Ke Státní odborné škole tkalcovské a krejčovské byla roku 1921 připojena všechna oddělení pokračovacích živnostenských škol pro krejčí a švadleny. A později v roce 1932 byla zřízena škola dámského krejčovství. Oděvní průmysl byl totiž v Prostějově jedním z nejdůležitějších oborů.

Další události v oblasti prostějovského středního školství v tomto období jsou zejména spojeny se stavbou budov nebo přesunem škol do nových prostor. Pro Veřejnou odbornou

---

<sup>42</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 94.

<sup>43</sup> 100 let Gymnázia Jiřího Wolkera v Prostějově: Almanach ke 100. výročí založení gymnázia. Prostějov: Gaudeamus, 1999. s. 20.

školu pro ženská povolání byla roku 1931 postavena nová budova na ulici Vápenice. Působilo zde kromě dvouleté odborné školy ještě několik kurzů. Zemská odborná škola hospodářská byla přesunuta do nové budovy v roce 1935 a zároveň došlo k přejmenování školy na *Švehlovu zemskou odbornou školu hospodářskou* podle zemřelého předsedy Agrární strany Antonína Švehly. O rok později byla také otevřena nová budova pro živnostenské školy pokračovací.<sup>44</sup>

### **3.4 Střední školství v době nacistické okupace a války až do roku 1948**

V době německé okupace probíhaly i v Prostějově silné germanizační snahy. Byly obnoveny německé mateřské a základní školy, ale navštěvovali je pouze žáci z německých rodin. Po zavření všech českých vysokých škol v listopadu 1939 probíhala snaha nacistů omezit i české střední školství. Musel se snížit počet žáků nejméně o 15 %, později až o 30 %. Snižování probíhalo velmi nevybíravě, část žáků byla na konci roku prostě vyloučena a přidělena pracovnímu úřadu. Okupanti narušovali vyučování, zrušili některé předměty, odstranili některé učebnice. Germanizace také probíhala zaváděním povinné výuky němčiny na všech typech českých škol. Konkrétně na středních školách byla zavedena desetihodinová výuka německého jazyka.<sup>45</sup>

V období nacistické okupace byla zrušena nejstarší prostějovská střední škola – reálka. Kvůli redukci českého středního školství byla od září 1941 postupně likvidována. Poslední školní rok 1942/1943 navštěvovalo školu 268 žáků. Zbývající třídy byly od 1. září 1943 připojeny k reálnému gymnáziu. Sloučení škol však proběhlo jen formálně. Po vyhnání Němců v roce 1945 byly obě školy opět rozděleny. Po odloučení dostala reálka nový název, a sice *Státní reálné gymnasium v Prostějově*.<sup>46</sup>

Prostějovskému gymnáziu byla koncem října 1943 zabrána budova kvůli zřízení německé vojenské nemocnice. A tak bylo umístěno společně se třídami Státního reálného gymnázia právě do budovy české reálky. Tři třídy však musely být přesunuty do budovy dívčího reálného gymnázia z důvodu nedostatku místa. Budova reálky byla nakonec v únoru 1945 zabrána německým vojskem za účelem zřízení infekčního lazaretu a výuka pak probíhala pouze dvakrát týdně v restaurační místnosti. 29. dubna 1945 postihl budovu

---

<sup>44</sup> BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 94.

<sup>45</sup> tamtéž, s. 119.

<sup>46</sup> JANOUŠEK, V. *Dějiny české reálky v Prostějově*. 1. vyd. Prostějov: vl. n., 1946. s. 50-52.



v Kollárově ulici letecký bombový útok. Tímto útokem bylo zasaženo celé průčelí původní budovy gymnázia. Do úplné opravy se pak vyučovalo v nouzových podmínkách.<sup>47</sup>

Švehlova zemská odborná škola hospodářská byla nucena změnit za okupace svůj název zpět na *Zemskou odbornou školu hospodářskou*. Jméno agrárníka Antonína Švehly muselo z názvu zmizet. V roce 1943 pak i tato škola musela uvolnit své prostory pro potřeby německé armády. Po skončení války proběhly ve škole určité změny. Od školního roku 1945/1946 bylo zavedeno zelinářské zaměření a škola byla přejmenována na *Základní odbornou školu ovocnářsko-zelinářskou*.<sup>48</sup>

Válka se nevyhnula ani Státní odborné škole tkalcovské a krejčovské. Mnoho jejích učitelů bylo povoláno do vojenské služby. Žáci zase museli odejít do Německa kvůli nucené pracovní povinnosti. Byla zde také zřízena dvouletá škola s technicko-administrativním zaměřením, protože byl potřeba speciálně vyškolený dorost pro mechanickou výrobu. V roce 1945 zabrala školní budovu ustupující německá armáda, ne však na dlouho. Od školního roku 1945/1946 byly otevřeny třídy pro pánské krejčovství, dámské krejčovství a třída pro oděvní průmysl. O rok později bylo zřízeno ještě dvouleté studium pro obory pánského a dámského krejčovství.<sup>49</sup>

V září 1943 došlo také k uzavření Obchodní akademie a obchodní školy. Zůstala pouze učňovská škola pokračovací. Budova byla vyklizena v únoru 1945 a byla obsazena německým velitelstvím pro opevňovací práce. Poté sloužila také jako nemocnice pro československé vojáky. První poválečné maturity se pak konaly v září 1945.<sup>50</sup>

Jediným ziskem pro město v oblasti školství za doby okupace se stalo zřízení dvouleté mistrovské školy pro strojní zámečníky v září 1942. Ta se stala základem pro vybudování průmyslové školy v Prostějově po skončení války. Pokusy o založení probíhaly již v letech 1936-1937 hnutím průmyslových podnikatelů, avšak neúspěšně. Až v období heydrichiády se podařilo školu zřídit, což také přispělo k posílení české národní hrdosti ve městě i okolí. V roce 1944 byla budova zabrána pro vojenský lazaret a třídy byly umístěny do tkalcovské školy. Dlouhou dobu pak škola neměla vlastní prostory. Teprve v roce 1946 se podařilo škole

---

<sup>47</sup> 100 let Gymnázia Jiřího Wolker v Prostějově: Almanach ke 100. výročí založení gymnázia. Prostějov: Gaudeamus, 1999. s. 23-24.

<sup>48</sup> Švehlova střední odborná škola Prostějov, 110 let školy. Prostějov: Švehlova střední odborná škola Prostějov, 2000.

<sup>49</sup> SPŠO Prostějov. Prostějov: SPŠO, 2001. s. 5-6.

<sup>50</sup> Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994. s. 6.

získat vlastní budovu v Sádkách. Prostory ale nevyhovovaly potřebám výuky a tak definitivně změnila své umístění až v roce 1951 na Lidickou ulici.<sup>51</sup>

### **3.5 Prostějovské střední školství v letech 1949–1990**

Střední školství v těchto letech zaznamenalo mnoho výrazných změn, zejména v organizaci a obsahu učební látky. Výchova byla jednostranná, teoretická, velmi výrazným způsobem ovlivňovala životní názor na svět a společnost.

Kvůli kolektivizaci venkova v padesátých letech téměř zaniklo původní hospodářské školství. V roce 1951 nahradila odbornou školu ovocnářsko-zelinářskou *Zemědělská mistrovská škola mechanizační*. Od školního roku 1956/1957 se začala škola výhradně zaměřovat na obor drůbežnictví a v roce 1965 se sloučila s drůbežnickou školou v Přemyslovicích a nesla název *Střední zemědělská technická škola Prostějov*. Mimo čtyřleté studium zde bylo možné studovat také zkrácené jednoleté studium pro funkcionáře, dálkové či externí studium. Škola byla prostějovskou veřejností přijímána z důvodu její potřeby, na druhé straně byli někteří názoru, že městu ani okresu nic nepřináší. Ústav spolupracoval také s různými drůbežářskými podniky, například s Jihomoravskými drůbežářskými závody Velké Pavlovice. Od roku 1989 byla škola postupně modernizována a rozšířila svou výuku o obor pěstivatelství – chovatelství. Své původní jméno *Švehlova střední odborná škola* získala zpět až v roce 1991.<sup>52</sup>

Toto období je pro Obchodní akademii a obchodní školu typické zejména změnami jejího názvu. V roce 1949 byla přejmenována na *Vyšší hospodářskou školu a dvouletou hospodářskou školu* a roku 1961 na *Střední ekonomickou školu a dvouletou ekonomickou školu*. Období normalizace je pak charakterizováno beznadějí, poslušností, mlčením a formalizmem. Počet přijímaných žáků se řídil potřebami státní ekonomiky. Až po roce 1989 se začala škola lépe rozvíjet. Prosadily se odborné předměty, výuka cizích jazyků a vzrostly také nároky na kvalitu výuky.<sup>53</sup>

Asi největší změnu v tomto období zažila Odborná škola pro ženská povolání. Ještě v roce 1947 fungovala bez větších problémů a existovala při ní řada oddělení. O dva roky

---

<sup>51</sup> 25 let střední průmyslové školy strojnické v Prostějově: sborník příspěvků k 25. výročí založení školy. Prostějov: s.n., 1967. s. 20.

<sup>52</sup> Švehlova střední odborná škola Prostějov, 110 let školy. Prostějov: Švehlova střední odborná škola Prostějov, 2000.

<sup>53</sup> Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994. s. 7.

později však byla škola zrušena a nahrazena *Vyšší školou sociální*. Poslední kurzy dobíhaly až do roku 1951. Poté byla škola rozdělena na dvě části, a to na zdravotnickou a sociální. V roce 1952 se zdravotnická větev oddělila a vznikla tak *Vyšší zdravotnická škola*. Sociální oddíl se pak stal základem školy pedagogické. Její působení však v Prostějově netrvalo dlouho, svou činnost ukončila již v roce 1959. Zato vyšší škola zdravotnická si své místo udržela. Budovu ale sdílela se školou základní. Po rozdělení prostor získala Střední zdravotnická škola druhé a třetí poschodí, a tak se školy vzájemně nerušily.<sup>54</sup>

Z nedaleké Olomouce se v září 1951 do Prostějova přestěhovala vyšší průmyslová škola stavební, od roku 1960 tedy *Střední průmyslová škola stavební*. Z důvodu počátku bytové výstavby ve městě bylo zřízení této školy velkým přínosem. O studium byl také vysoký zájem. Roku 1965 ale bylo rozhodnuto o zrušení této školy v rámci reorganizace sítě středních škol v Olomouckém kraji. Naposledy se zde konaly maturitní zkoušky v červnu 1969.<sup>55</sup>

V roce 1952 pak byla zrušena i tkalcovská škola. Jejím nástupcem se stala *Vyšší průmyslová škola oděvní v Prostějově*, později *Střední průmyslová škola oděvní*. Škola poskytovala vzdělání v oboru oděvnictví ve tříletých a čtyřletých studijních oborech, ale také zde mohli studovat při zaměstnání pracující občané. Škola spolupracovala ve výuce odborných předmětů s Výzkumným ústavem oděvním v Prostějově a s oborovým podnikem Oděvní průmysl.<sup>56</sup>

Po přestěhování do nové budovy fungovala mistrovská škola pro strojní zámečníky stále bez problémů. Dokonce se zvýšil zájem o studium v tomto ústavu. Od školního roku 1951/1952 byla zřízena čtyřletá *Vyšší průmyslová škola strojnická*, první maturity proběhly v roce 1955. V roce 1953 přešla správa budovy do rukou průmyslové školy a začalo se se stavebními úpravami přestavbou místností. Na začátku 80. let byl počet absolventů velmi vysoký. Byly proto zaváděny i nové obory v závislosti na potřebách průmyslu. Později bylo také modernizováno strojní vybavení.<sup>57</sup>

V rámci výročí gymnázia v roce 1949 přijal ústav nový název podle prostějovského básníka Jiřího Wolкера. Od 1. září se také sloučil s bývalým dívčím gymnáziem a později také

---

<sup>54</sup> *Střední zdravotnická škola Prostějov. Historie školy*. [online]. Dostupný z: <<http://www.szdravpv.cz/index.php?historie>>. [cit. 2014-02-08].

<sup>55</sup> PETERKA, M., STANČÍK, J., ŠTASTNÝ, A. *40 let socialistického školství okresu Prostějov*. Prostějov: Odbor školství ONV v Prostějově, 1988. s. 125.

<sup>56</sup> tamtéž, s. 88-91.

<sup>57</sup> *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Prostějov*. Prostějov: Sdružení rodičů a přátel školy SPŠ a SOU, 2002.

s reálným gymnáziem. Školskou reformou z roku 1953 však byla gymnázia zrušena a vznikly jedenáctileté střední školy, o šest let později dvanáctileté. Teprve v roce 1968 byl škole vrácen původní název gymnázium. Velkou změnou se stal vznik víceletého gymnázia na počátku 90. let. O studium byl obrovský zájem, učební prostory však nedostačovaly. 19. června 1990 se tak gymnázium rozrostlo o sousední budovu.<sup>58</sup>

Co se týká učňovského školství v Prostějově, existovalo zde několik odborných učilišť. Jednalo se zejména o Střední odborné učiliště nám. 1. čs. pětiletky, Střední odborné učiliště oděvní, Střední odborné učiliště zemědělské, Střední odborné učiliště strojírenské a Střední odborné učiliště stavební. Jejich návštěvou byla povinna všechna mládež, která nechodila do škol třetího stupně.

---

<sup>58</sup> 100 let Gymnázia Jiřího Wolкера v Prostějově: Almanach ke 100. výročí založení gymnázia. Prostějov: Gaudeamus, 1999. s. 29-40.

## 4 Dějiny Obchodní akademie Prostějov

### 4.1 Od založení do roku 1900

Myšlenka založit v Prostějově vyšší školu obchodní se zrodila již v roce 1892. Tuto ideu inicioval zejména klub samostatných českých obchodníků v Prostějově, který podal 27. listopadu 1892 městské radě žádost o zřízení obchodní akademie. Obecní zastupitelstvo rozhodlo předat žádost školnímu odboru, který za podpory finančního odboru rozhodl, že v Prostějově má být zřízena trojtřídní obchodní akademie od školního roku 1893/1894. Na základě tohoto usnesení podala městská rada žádost ministerstvu vyučování. Výnosem ministerstva z 24. listopadu 1893 bylo sděleno, že se zásadně zamítá označení nově zřizovaných obchodních škol jako akademie a současně byly určeny podmínky, které musel nový ústav splňovat. Podmínkami byly: důkaz, že o ústav bude trvale řádně postaráno a sestavení učební osnovy tak, aby vyhovovala zásadám, které byly ustanoveny pro školy podobné kategorie. Město se obávalo velkých nákladů na provoz ústavu. Ustavil se proto spolek Matice obchodní akademie. Ten se zavázal opatřovat prostředky pro městskou obec na zařízení a vydržování školy. Školní odbor pak vypracoval učební osnovu a organizační statut. 14. dubna 1894 byla podána opětovná žádost na ministerstvo se všemi připojenými návrhy. V červnu téhož roku byla žádost ministerstvem schválena a již 16. června 1894 byl vypsán konkurs na místo ředitele. Zároveň bylo ustanoveno kuratorium, jehož předsedou se stal starosta města Karel Vojáček. Dalšími členy byli představitelé obecního zastupitelstva, zástupci Matice obchodní akademie a ředitel ústavu. Místo ředitele bylo uděleno Hugovi Raulichovi z Prahy na schůzi kuratoria 23. července 1894. Kuratorium se poté staralo, aby byla škola, zejména v počátcích, všemožně podporována a snažilo se jí zajistit slibnou budoucnost. Mezi finanční přispěvatele patřil Moravský zemský sněm, Obchodní komora v Olomouci, Městská spořitelna v Prostějově a samozřejmě i Matice obchodní akademie v Prostějově. První léta byla škola umístěna v přízemí budovy české zemské vyšší reálné školy. Měla zde k dispozici dvě velké místnosti, byt ředitele, ředitelnu a kabinet pro fyzikální sbírky. Kuratorium poté vybralo vyučující, mezi kterými byli i učitelé české zemské reálky. 18. září 1894 pak začalo vyučování Vyšší školy obchodní v Prostějově. Do 1. ročníku se zapsalo celkem 71 žáků.

Následující školní rok byla při obchodní škole otevřena přípravka. Důvodem byly zejména přísné přijímací požadavky. Ke studiu mohli být přijati pouze žáci, kteří absolvovali

třetí třídu měšťanské školy s dobrým prospěchem a mimo to museli složit přijímací zkoušku z francouzštiny a algebry. Po absolvování přípravy tedy bylo umožněno i slabším žákům řádné přijetí do 1. ročníku. Každý žák musel platit školné. To činilo 100 zlatých za rok. Později však byla zřízena stipendijní výpomoc pro méně majetné žáky s dobrým prospěchem. Kuratorium také začalo uvažovat o zřízení české pokračovací školy kupecké.<sup>59</sup>

Z důvodu nedostačujících učebních prostor byla 31. ledna 1896 předložena obecnímu zastupitelstvu žádost na stavbu nové budovy. Návrh budovy vytvořil architekt Čeněk Venclík. 3. července 1896 byla žádost schválena spolu s rozpočtem na stavbu. S tou se mělo začít v srpnu, aby mohl být příští školní rok zahájen již v nové budově. Místem pro výstavbu byla zvolena Palackého třída, která patřila ke klidnější části města. Veškeré práce probíhaly podle plánu a 15. září 1897 byla nová budova školy převzata do vlastnictví obce a odevzdána k užívání. Dvoupatrová budova byla vystavěna v renesančním stylu, vyzdobena rizalitem, sgrafity, korintskými sloupy a velkými okny. Pod kopulovitou střešou krytou francouzskou břídlíci se nacházel zlatým plastickým písmem název ústavu. Vnitřní prostory byly také ve stylu renesančním. Nacházela se zde kancelář ředitele, byt ředitele a školníka, několik poslucháren a tříd, žakovská laboratoř, kabinety, sborovna, žakovská a učitelská knihovna. Budova byla označena za novou ozdobu města Prostějova.<sup>60</sup>

Na opětovné žádosti prostějovského obchodnictva zřídit při vyšší obchodní škole pokračovací školu obchodní, vypracovalo kuratorium učební osnovu pro dvoutrídni školu a na schůzi 19. listopadu 1897 bylo usneseno, že třída se ještě tentýž rok otevře. Vyučování tedy začalo 30. listopadu 1897.

Také ve vedení kuratoria nastaly změny. Volbami do obecního zastupitelstva v roce 1898 byl zvolen novým starostou města Josef Wait, který se zároveň stal předsedou kuratoria. Karel Vojáček, bývalý předseda i starosta města, který se nejvíce zasloužil o zřízení budovy, zemřel v březnu roku 1899. V témže školním roce bylo usneseno zřídit při škole jednorocní speciální obchodní kurs pro ty, kteří se chtějí dále vzdělávat a také byla zrušena Matice obchodní akademie po jejím šestiletém trvání. Kuratorium vyšší obchodní školy se také zasloužilo o vznik spolku na podporu chudého žactva. Stanovy byly schváleny 26. února 1900 a poskytl finanční podporu několika studentům.

Důležitou změnou tohoto období se stala přeměna trojtřídní vyšší školy obchodní na čtyřtřídní obchodní akademii. Stalo se tak 16. června 1900 výnosem ministerstva kultu

<sup>59</sup> První roční zpráva Městské vyšší obchodní školy v Prostějově za školní rok 1894/1895. Prostějov: vl. n., 1895.

<sup>60</sup> Třetí roční zpráva Městské vyšší obchodní školy v Prostějově za školní rok 1896/1897. Prostějov: vl. n., 1897.

a vyučování s tím, že trojtřídní studium doběhne podle osnov do konce. Ministerstvo rozšiřovalo obchodní školy o čtvrtý ročník kvůli nedostatečnému počtu týdenních vyučovacích hodin, které nestačily obsáhnout rozsáhlou vyučovací látku. První rok studia měl za úkol také ujednotit úroveň vědomostí žáků, kteří přicházeli z různých škol. V návaznosti s tímto rozhodnutím byla od školního roku 1900/1901 zrušena příprava a rozšířily se učitelské řady.<sup>61</sup>

#### **4.2 Dějiny ústavu od roku 1901 do vypuknutí první světové války**

O studium na obchodní akademii rostl zájem. Kvůli přijímacím podmínkám však stále nebylo snadné být ke studiu přijat. Někteří zájemci ani nebyli připuštěni k přijímací zkoušce z důvodu nedostatečného prospěchu. Do 1. ročníku ve školním roce 1901/1902 bylo přijato pouze 30 žáků.

Velmi významnou událostí se stalo otevření studentského konviktu pro studující na obchodní akademii. O zřízení internátu se uvažovalo již od roku 1897, nebyly k tomu však vhodné podmínky. 15. září 1901 tak byl otevřen studentský konvikt pro studenty obchodní akademie v bývalé budově gymnázia, které se přestěhovalo do budovy jiné. Konvikt byl propůjčen tomuto účelu provizorně na dva roky. Kuratorium proto stále hledalo možnosti k výstavbě vlastní budovy internátu.

Změna postihla také pokračovací školu kupeckou zřízenou při obchodní akademii. Díky příspěvkům města a dalších organizací bylo možné ponechat školu v provozu, kvůli nedostatku učebních prostor ale musela být přemístěna z budovy obchodní akademie jinam. Obecní zastupitelstvo jí propůjčilo místnost v obecní budově. Upravena a opatřena nábytkem s polohou ve středu města dostatečně vyhovovala svému účelu.<sup>62</sup>

Obchodní akademie také uspořádala od října 1903 do února 1904 kurz pro vzdělávání učitelů na pokračovacích školách obchodních. Účelem tohoto kurzu bylo vyškolit učitele obecných, měšťanských a pokračovacích škol v nejdůležitějších oddílech obchodních věd. Po ukončení kurzu obdržel každý účastník vysvědčení. V následujících letech zde proběhly i další kurzy, například účetní kurzy pro samostatné živnostníky, kurzy pro oděvní průmysl, stolařství, zámečnictví, pekařství, obuvnictví a další. Od roku 1908 pak na četné žádosti byly

---

<sup>61</sup> Šestá roční zpráva Městské vyšší obchodní školy v Prostějově za školní rok 1899-1900. Prostějov: vl. n., 1900.

<sup>62</sup> Osmá roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1901-1902. Prostějov: vl. n., 1902.

zřízeny odborné jednorocní kurzy rozdělené na mužské a ženské. Jednalo se v podstatě o pomaturitní kurzy, které poskytovaly odborné obchodní vzdělání.

V roce 1903 byla výnosem ministerstva kultu a vyučování upravena učební osnova tím, že do povinných předmětů byla zařazena francouzština, angličtina a ruština. Žáci si volili pouze jeden jazyk jako povinný, zbylé mohli zvolit jako nepovinné.<sup>63</sup>

Problém s nedostatkem ubytovacích prostor pro přespolní žáky se začal konečně řešit. V roce 1903 se započalo se stavbou internátu na rohu Kravařovy a Blahoslavovy ulice, nedaleko budovy obchodní akademie. Na stavbu byly použity finance z penzijního fondu ústavu a nový internát byl otevřen 3. ledna 1904. Kapacita však stále nedostačovala. Usnesením obecního zastupitelstva z 16. února 1906 bylo rozhodnuto, aby byl zbytek staré jednopatrové budovy sousedící s internátem zbořen a aby na jeho místě bylo přistavěno nové křídlo internátní budovy. Tím se kapacita ubytování rozšířila ze čtyřiceti na osmdesát míst. V budově se nacházela i kuchyně s jídelnou, studovna, šatna a nová koupelna. V červenci roku 1909 však bylo nařízeno zrušit internát jako součást Obchodní akademie a dále měla být jeho administrativní správa vedena samostatně, nezávisle na ústavu. Správu tedy převzal samostatný odbor přímo odpovědný městské radě.

O svatodušních svátcích roku 1907 se poprvé konal sjezd všech dosavadních absolventů Obchodní akademie v Prostějově. Starosta města a zároveň předseda kuratoria obchodní akademie JUDr. Josef Horák srdečně přivítal všechny účastníky a pronesl proslov. Sjezd byl velice úspěšný, dohromady se jej zúčastnilo 230 absolventů z celkového počtu 309.<sup>64</sup>

Výnosem ministerstva kultu a vyučování z 15. prosince 1911 bylo nařízeno, že na obchodních akademiích mohou vyučovat pouze učitelé s kvalifikací pro obchodní akademie. Toto nařízení vstoupilo v platnost již pro školní rok 1912/1913. Obchodní akademie v Prostějově podnikla potřebné kroky a od daného školního roku obsadila předměty pedagogicky disponujícími potřebnou aprobací. Byli přijati noví učitelé a někteří stávající si doplnili svou středoškolskou aprobaci zkouškou pro obchodní akademie. Jednalo se zejména o učitele cizích jazyků a obchodní korespondence.<sup>65</sup>

Obchodní akademie disponovala také velice dobře vybavenou chemickou laboratoří. Fungovala jako technický pokusný ústav pro cukrovarnický, kvasný a tukový průmysl.

---

<sup>63</sup> Desátá roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1903-1904. Prostějov: vl. n., 1904.

<sup>64</sup> XIII. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1906-1907. Prostějov: vl. n., 1907.

<sup>65</sup> XIX. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1912-1913. Prostějov: vl. n., 1913.



Dokonce jí bylo uděleno ministerstvem veřejných prací právo vydávat osvědčení s platností veřejných listin.<sup>66</sup>

### **4.3 Obchodní akademie v období první světové války**

Vypuknutí první světové války v roce 1914 postihlo i prostějovskou obchodní akademii. Po vyhlášení všeobecné mobilizace 31. července 1914 bylo několik členů učitelského sboru, ale i studentů povoláno nastoupit vojenskou službu. Z důvodu úbytku žáků i učitelů byly sníženy počty vyučovacích hodin v 1. ročníku obchodní akademie, dvoutřídní dívčí obchodní škole, ale i v pokračovací škole obchodní. Řadu hodin převzali za své kolegy, kteří byli povoláni na vojnu, ostatní učitelé, aby nebylo příliš narušeno řádné vyučování. Profesoři, žáci i žákyně také přispívali na různé dobročinné účely, zejména ve prospěch Červeného kříže. Pedagogický sbor se dokonce dobrovolně vzdal odměn za přesčasy. Mezi učiteli působícími na válečné frontě jich bylo několik zraněno, zajato, ale i vyznamenáno. Učitelé, kteří nebyli povoláni, se věnovali činnostem ve prospěch válečných účelů. Někteří se stali členy Občanské ochrany v Prostějově, pomáhali při soupisu zásob potravin, působili také v chlebové komisi, pomáhali při soupisu nezaměstnaných a obstarávání práce pro ně. Pořádali různé sbírky, působili v institucích určených pro pomoc v bídě v důsledku války a podobně.

V tomto období obchodní akademii postihla existenční krize. K vydržování ústavu chyběly peníze. Kuratorium proto přeneslo finanční břemeno na městskou radu. Jeho osud závisel zejména na těch, co k vydržování ústavu přispívali. Po červnových odvodech pak nezůstalo téměř žádné postupující žactvo do vyšších ročníků a začalo se vážně uvažovat o dočasném uzavření ústavu na jeden rok. Naštěstí se městské radě podařilo opatřit potřebné množství hotovosti k uhrazení všech nákladů a obchodní akademie mohla dále pokračovat ve své činnosti. Ve školním roce 1915/1916 byly otevřeny všechny čtyři třídy obchodní akademie, obě třídy dvoutřídní dívčí obchodní školy i pokračovací škola obchodní.<sup>67</sup>

Uvažovalo se i o otevření obchodního kurzu pro důstojníky a poddůstojníky, kteří nejsou schopni válečné služby. Podle zprávy o organizaci stejného kurzu na Obchodní akademii v Karlíně měla být vypracována osnova kurzu a předložena koncem února 1916 zemské Ústředně markrabství moravského pro péči o navrátilší se vojíny. Vojenská

---

<sup>66</sup> XX. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1913-14. Prostějov: vl. n., 1914.

<sup>67</sup> XXI. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1914-1915. Prostějov: vl. n., 1915.

velitelství pak měla přidělit do kurzů schopné invalidy. Protože sem však žádní přidělení nebyli, nemohl být kurz zahájen.

Válka se dotkla také obsahu výuky. Téměř do všech předmětů byly zařazeny pasáže věnované válečným a vojenským záležitostem. Hovořilo se především o významu války, ale i povinnostech žáků. Také v četbě převládaly věci válečné a vojenské, články a zprávy vydávané tiskovou kanceláří ministerstva vojenství, úřední zprávy o bitvách i odborné články. V dějepise byly vždy uváděny souvislosti s aktuální světovou válkou a vysvětlovány její příčiny. Ve fyzice se probíraly různé telegrafické a telefonické systémy, konstrukce a výzbroj válečných lodí a ponorek a podobně. V chemii a zbožíznalství bylo pojednáváno o úsporném vyživování za války na základě rozboru jednotlivých druhů potravin, o výbušninách a vlivu různých látek na fyzický výkon člověka.<sup>68</sup>

Konec války v roce 1918 přinesl konečně klid, mír a svobodu. Učitelé i žáci obchodní akademie prožívali nezapomenutelné dny čistého nadšení, radosti a nadějí. Zároveň ústav oslavil ve školním roce 1918/1919 své pětadvacáté výroční vzniku. S ohledem na velké světové převraty neproběhly žádné okázalé oslavy. Vzpomenuto bylo pouze těch, kteří se zásadním způsobem zapsali do dějin školy. Vzrostl také výrazně počet žáků díky těm, kteří se vrátili z války. Nedostačovaly učební prostory, proto byly městskou radou poskytnuty další místnosti ve školní budově na Vápenici a Žerotínově náměstí.<sup>69</sup>

#### **4.4 Obchodní akademie v období první a druhé republiky**

Po válce se největším problémem staly peníze. Všeobecným zvýšením cen vzrostly výlohy spojené s provozem ústavu. Kuratorium se proto dožadovalo o značnější podporu státu. Na návrh profesorského sboru bylo obecním zastupitelstvem schváleno, aby nemajetní žáci byli osvobozeni od placení školného. Tím byla jejich situace značně ulehčena. Příští rok však školné muselo být zvýšeno, protože vznikl příliš velký schodek v rozpočtu.

První změna ve vedení ústavu přichází v roce 1920. Ředitel Hugo Raulich byl na vlastní žádost ustanoven státním ředitelem Obchodní akademie v Uherském Hradišti. Jeho místo prozatímně nahradil profesor Josef Konvička až do jmenování nového ředitele. Tím se stal Ing. Oldřich Koldovský, který přišel z Obchodní akademie Kolín.

---

<sup>68</sup> XXII. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1915-1916. Prostějov: vl. n., 1916.

<sup>69</sup> XXV. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1918-1919. Prostějov: vl. n., 1919.

Výnosem ministerstva školství ze 7. února 1920 bylo ústavu uděleno právo konat maturitní zkoušky. Tyto zkoušky byly fakultativního rázu a skládaly se z písemné a ústní části. První zkoušky dospělosti se zúčastnili čtyři žáci. Komise byla tvořena zástupcem ministerstva školství, ředitelem obchodní akademie v Olomouci a učiteli prostějovské obchodní akademie. Všichni čtyři studenti složili zkoušku dospělosti úspěšně, dva dokonce s vyznamenáním.

V březnu 1921 proběhla na obchodní akademii inspekční kontrola. Na doporučení inspektora byl obecnímu zastupitelstvu předložen návrh na přístavbu třetího poschodí budovy ústavu. Tím by se rozrostl počet učeben o dalších pět, včetně menších kabinetů. Návrh byl schválen obecním zastupitelstvem i ministerstvem školství a národní osvěty. Se stavbou se mělo začít na konci školního roku 1920/1921 a během prázdnin měla být přístavba dokončena. Z důvodu zpoždění stavebních prací však musel být posunut začátek nového školního roku o dva týdny. V důsledku rozšíření ústavu byly také přijaty do učitelského sboru nové posily, celkem pět profesorů.<sup>70</sup>

Deset let od založení samostatného Československého státu proběhly v Prostějově oslavy tohoto výročí. Profesorské sbory čtyř místních středních škol, gymnázia, obchodní akademie, reálky a reálného gymnázia, uspořádaly veřejné tělocvičné vystoupení. Jednalo se zejména o gymnastiku, běh, štafetu a házenou. Žáci obchodní akademie se umístili na druhém místě ve štafetě a házené. Slavnostního průvodu městem se zúčastnilo přes 1200 žáků a žákyň v čele s řediteli a učitelskými sbory. Tato slavnost zanechala v obecnstvu hluboký dojem.

Další změna ředitelského křesla na sebe nenechala dlouho čekat. V březnu 1933 odešel z ústavu Ing. Oldřich Koldovský na své nové působiště do Hradce Králové. Jeho funkci převzal Jozef Fischer, státní ředitel obchodní akademie v Košicích.<sup>71</sup>

V roce 1934 obchodní akademie oslavila své 40. výročí vzniku. K oslavám této události byl svolán další sjezd všech absolventů tohoto ústavu. Oslavy trvaly dva dny, během kterých proběhl bohatý program. Bývalí studenti si prohlédli muzeum města Prostějova, vrátili se zpět do školních lavic, prohlédli si budovu obchodní akademie. V zasedací síni městské radnice je přivítal sám starosta města prof. Jan Sedláček. Proběhla také prohlídka města a městského hřbitova, kde absolventi vzdali hold zemřelým učitelům a manželům Vojáčkovým. V divadelním sále pak pronesl svůj proslov starosta města, ředitel obchodní

---

<sup>70</sup> XXVIII. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1921-1922. Prostějov: vl. n., 1922.

<sup>71</sup> XXXX. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1933-1934. Prostějov: vl. n., 1934.

akademie a další členové učitelského sboru. Sjezd absolventů k 40. výročí založení ústavu zaznamenal nebývalý úspěch. Na akci se sjelo přes 600 účastníků.<sup>72</sup>

Poslední událostí tohoto období je opět změna ve funkci ředitele ústavu. Tím byl s platností od 1. července 1937 rozhodnutím prezidenta Československé republiky jmenován Vladislav Štverák. Ve své funkci setrval až do konce druhé světové války.<sup>73</sup>

#### **4.5 Škola v období druhé světové války**

Již v roce 1938 bylo několik profesorů obchodní akademie povoláno mobilizačním rozkazem do vojenské služby. Bylo proto nutné provést jistá omezení ve vyučování. Ta však netrvala dlouho, pouze několik měsíců, neboť se mobilizovaní profesori postupně vraceli ke svému povolání. V květnu 1939 uspořádala škola v rámci přeškolení vojenských gážístů živnostensko-obchodní kurzy pro vojenské gážísty. Účelem kurzů bylo umožnit vojenským gážístům přechod k civilnímu povolání. Kurzy byly rozděleny pro důstojníky, rotmistry a délesloužící zaměstnance vojenské správy. Účast na těchto kurzech byla poměrně vysoká.<sup>74</sup>

V tomto období se také začíná jednat o dalším rozšíření budovy obchodní akademie, tedy o zakoupení pozemků pro přístavbu. Což se také stalo. V březnu 1940 bylo zadáno prostějovskému architektovi Antonínu Navrátilovi vypracovat náčrty pro přístavbu a přestavbu budovy. Tentýž rok byl však vydán dokument ministerstva školství a národní osvěty, podle kterého bylo zakázáno provádět novostavby, přístavby, nástavby a stavební rozšiřování budov a tento zákaz trval i v dalších letech. Přístavba tedy musela být odložena.<sup>75</sup>

Ředitel Štverák byl v roce 1941 vyzván policejním úřadem města Prostějova, aby byly všechny třídy po ukončení školního roku vyprázdněny a byly k dispozici pro různé případy. Byly také zakázány jakékoli akce, tradičně pořádané v březnu k výročí narození T. G. Masaryka a 28. října k výročí založení Československého státu. Třídní učitelé byli vybídnuti k tomu, aby vychovávali své žáky k oddanosti k Říši, k úctě k Vůdci a říšskému kancléři, k německému národu a jeho symbolům. Zároveň byli učitelé německého jazyka upozorněni, aby byl hlavní důraz kladen na konverzace v němčině a měli omezit zbytečné překládání do českého jazyka. Ve vyšších třídách se měla při vyučování používat pouze němčina. Ta se začala promítat i do dalších předmětů. Při probírání látky byli žáci seznámeni s německými

<sup>72</sup> XXXXI. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1934-1935. Prostějov: vl. n., 1935.

<sup>73</sup> XXXXIV. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1937-1938. Prostějov: vl. n., 1938.

<sup>74</sup> XXXXV. roční zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1938-1939. Prostějov: vl. n., 1939.

<sup>75</sup> Státní okresní archiv Prostějov, fond OA Prostějov, inv. č. 682, kart. 6. Protokoly prof. sboru i kuratoria.

odbornými výrazy například v matematice, obchodních naukách, zeměpise, podnikatelské výchově a dalších. Učitelé měli také žáky poučovat o postavení německého národa ve světě a jeho důležitých osobnostech. Upozornili je rovněž, aby sledovali publikace ze současného dění v Říši, zejména německé noviny *Das Reich* nebo *Wehrmacht im Protektorat*, které byly vždy k dispozici ve sborově ústavu.<sup>76</sup>

V roce 1943 došlo k uzavření obchodní akademie, které trvalo až do konce války. Žáci i profesori byli nasazeni do práce nebo na pracovní úřad. Ve společnosti kolovaly názory, že nacisté ovšem nepotřebovali další pracovní síly, ale šlo hlavně o ponížení a zesměšnění české inteligence. Do budovy školy byla přesunuta měšťanská škola z Husova náměstí a některé třídy živnostenské učňovské školy. Budova se pak musela vyklidit 1. února 1945 a obsadilo ji německé velitelství pro opevňovací práce. Po osvobození byla škola dočasně využita jako nemocnice pro československé vojáky. Vyučování začalo až 22. května 1945 a probíhalo v budově tkalcovské školy ve dvou místnostech. O měsíc později byla výuka přesunuta zpět do budovy obchodní akademie. První poválečné maturity se konaly v září téhož roku. Ředitel Štverák byl přeložen na obchodní akademii v Teplicích a dočasně jej vystřídal PhDr. Antonín Dostál.<sup>77</sup>

#### **4.6 Obchodní akademie v letech poválečných až do roku 1990**

Práce s uvedením ústavu do normálního chodu byly poměrně obtížné. I přesto, že škola utrpěla v porovnání s ostatními školními budovami relativně málo, stále bylo potřeba mnoho opravných a úklidových prací. Němci zde přistavěli nové zdi, udělali mnoho děr ve zdech, natahali mnoho kabelů a celkově velmi zašpinili budovu. Místnosti se musely vymalovat a vydezinfikovat. K úpravě omítky, nátěru oken, dveří a tabulí a dalším opravám, došlo z finančních důvodů až později. Škody pak byly nahlášeny jako reparační nároky proti Německu.

Vedení se snažilo uvést chod školy do standardních kolejí, aby mohla řádně fungovat. Ředitelské místo obsadil od 1. října 1946 Ferdinand Šternberský, který se na této pozici však příliš dlouho neudržel. O tři roky později odešel do výslužby a nahradil jej Mojmir Švarc.

V roce 1946 se konal sjezd abiturientů, který byl poměrně úspěšný, hlavně díky nově založenému Spolku absolventů obchodní akademie. Při sjezdu byla v prvním patře odhalena pamětní deska padlým a umučeným profesorům a absolventům, kteří položili život za vlast ve

<sup>76</sup> Státní okresní archiv Prostějov, fond OA Prostějov, inv. č. 683, kart. 6. Protokoly prof. sboru i kuratoria.

<sup>77</sup> Státní okresní archiv Prostějov, fond OA Prostějov, inv. č. 686, kart. 6. Protokoly prof. sboru i kuratoria.

druhé světové válce. Od stejného roku byla obnovena tradice oslav výročí narození prezidenta Tomáše G. Masaryka.

Začala se také projednávat plánovaná přístavba. Obchodní akademie se měla rozrůst o tělocvičnu pro své žáky. Škola totiž musela využívat do té doby místní sokolovnu. Tělocvična byla zařazena do pětiletého budovatelského plánu. Prozatím byl pouze upraven pozemek v sousedství školy na letní školní hřiště.<sup>78</sup>

S nástupem komunistické strany na radnici se postupně měnila politická atmosféra města, ale i situace na ústavě. Od školního roku 1949/1950 byl změněn název školy na Vyšší hospodářskou školu a dvouletou hospodářskou školu. Rozhodnutím Krajského národního výboru v Olomouci bylo při Vyšší hospodářské škole v Prostějově zřízeno Sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ). Podnět k tomuto zřízení dal profesorský sbor a Spolek pro podporu chudých studujících na OA v Prostějově, který tuto funkci plnil doposud a splynul tak s tímto sdružením. Jméno spolku bylo převedeno na SRPŠ.

Učitelé měli své žáky vychovávat k budování komunismu, vštěpovat jim uvědomělou kázeň a komunistický poměr k učení a k práci, pěstovat lásku k socialistické vlasti a oddanost k Leninovi a Stalinovi. Přitom měli sami být žákům vzorem. Žáci obchodní akademie se zapojili do budovatelského úsilí četnými brigádami, zejména v zemědělství. Pomáhali při sběru brambor, sklizni řepy, ničení plevelů, účastnili se různých prací v kabinetech, sbírkách a knihovnách, pomáhali při sadbě nových stromů. Brigád se účastnili i někteří profesoři.

31. prosince 1950 byla ukončena činnost kuratoria. Poslední schůze se konala v lednu 1951.<sup>79</sup> Na škole byla nově zřízena pobočka SČSP (Svaz československo-sovětského přátelství), která začala svou činnost v roce 1951. Ta také slíbila výpomoc v podobě 1000 brigádnických hodin ve volném čase na úpravě školního hřiště, které stále pokračovalo i v roce 1953. Při ústavě byla také zřízena pobočka Svazarmu.<sup>80</sup>

Ve školním roce 1955/1956 byl při škole otevřen první ročník večerní školy a následující rok dálkové studium, nižší studium dvouleté a tříletá nadstavba. Od roku 1961 byla škola opět přejmenována, a sice na Střední ekonomickou školu a dvouletou ekonomickou školu. Byl jmenován nový ředitel ústavu. V roce 1963 se jím stal František Kučera. Jeho styl řízení však nevyhovoval pedagogickému sboru, který sepsal petici

---

<sup>78</sup> Státní okresní archiv Prostějov, fond OA Prostějov, inv. č. 688, kart. 6. Protokoly prof. sboru i kuratoria.

<sup>79</sup> tamtéž

<sup>80</sup> Státní okresní archiv Prostějov, fond OA Prostějov, inv. č. 692, kart. 7. Protokoly prof. sboru i kuratoria.

požadující jeho odstoupení z funkce. Podářilo se to v roce 1967, kdy do vedení ústavu nastoupil Ing. Ladislav Otáhal, který tehdy působil jako zástupce ředitele.

Vstupem okupačních vojsk do Československa v roce 1968 nastala doba normalizace. Dosavadní ředitel byl přinucen odstoupit ze své funkce a v roce 1970 jej nahradil Ing. Zdeněk Jirák. Do konce období normalizace se v ředitelském křesle vystřídali ještě dva pánové, Vladislav Kozok a Ing. Pavel Sekanina. Pedagogický sbor musel absolvovat různá politická školení, veřejné schůzky KSČ, školení Socialistického svazu mládeže, závazková hnutí. Museli být také povinnými členy SČSP.

Osvobozením v roce 1989 skončilo období beznaděje, poslušnosti, mlčení a formalizmu. Na škole se začaly prosazovat odborné předměty, výuka cizích jazyků a výrazným způsobem vzrostly nároky na kvalitu výuky. Novým ředitelem školy se od roku 1990 stal Mgr. Vladimír Vláčil.<sup>81</sup>

#### **4.7 Obchodní akademie v současnosti**

Obchodní akademie Prostějov stále zaujímá velmi důležité místo v prostějovském školství. Patří vedle gymnázií k nejžádanějším školám v Prostějově.

V roce 2012 vystřídala v ředitelském křesle Mgr. Vladimíra Vláčila Ing. Eva Lošťáková. Ta se svým nástupem zrealizovala ve škole pár změn. Na základě požadavků z praxe a zájmu žáků byla rozšířena nabídka vzdělávání. V současné době tak škola nabízí čtyřleté denní studium oboru Obchodní akademie s různým druhem zaměření. Jedná se o rozšířenou výuku odborných předmětů z oblasti účetnictví a daní, cestovního ruchu či bankovníctví a pojišťovnictví. Pro zpestření výuky škola organizuje exkurze do firem a bank a zprostředkovává besedy s odborníky na nejrůznější témata. V roce 2013 činil počet žáků 240.

Škola se pravidelně účastní několika druhů soutěží. Jedná se zejména o sportovní soutěže, olympiády v anglickém a německém jazyce, odbornou soutěž obchodních akademií „Ekotým“ či soutěž v účetnictví „Má dáti dal“ a další. Neméně důležité jsou také soutěže v psaní na klávesnici a zpracování textu, ve kterých se její studenti pravidelně umisťují na předních příčkách vítězů.

V letošním roce oslaví Obchodní akademie Prostějov své 120. výročí založení.<sup>82</sup>

---

<sup>81</sup> Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994. s. 7.

<sup>82</sup> *Obchodní akademie Prostějov*. [online]. Dostupný z: <<http://oapv.cz/>>. [cit. 2014-04-09].

## 5 Využití práce v pedagogické praxi

Ve své práci se zabývám nejen dějinami školství v Prostějově, ale značnou část věnuji také historii města. Dějiny města a regionu by měly být nedílnou součástí výuky na každé základní či střední škole. Zařazení tématu do výuky bych rozdělil na dvě části, a sice na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část by zahrnovala čtyři vyučovací hodiny, tedy dva devadesátiminutové bloky. První blok by byl věnován základním historickým faktům týkajících se města Prostějova. Žáci si vyslechnou výklad o vývoji města od jeho založení do současnosti. Výklad by byl podle možností doplněn mapkami a dobovými fotografiemi zpracovanými v prezentaci na počítači. Součástí výkladu by byl i krátký dokumentární film z cyklu České televize Šumný Prostějov, který zachycuje historii a současnost města. Na konci bloku bude vymezen prostor na dotazy a připomínky. Obsahem druhého bloku bude seznámení žáků s dějinami prostějovského školství, zaměřené zejména na školství střední. Žáci budou rozděleni do několika menších skupin, ve kterých následně zpracují dějiny vybrané střední školy v počítačové prezentaci nebo na výkres. Poté představí svůj projekt zbytku třídy.

Praktickou část bude tvořit celodenní exkurze v Prostějově. Žáci si tak budou moci prohlédnout a ověřit teoretické poznatky, které získali v hodinách. Ke každé z navštívených pamětihodností jim bude poskytnut stručný výklad.

Průběh exkurze:

1. Prohlídka započne na náměstí T. G. Masaryka.
2. Následuje prohlídka prostějovské nové radnice s výstupem na radniční věž.
3. Pokračujeme trasou okolo prostějovského zámku, podél pozůstatků městských hradeb k Národnímu domu v Prostějově.
4. Poté se přesuneme do prostějovského muzea, ve kterém budou mít žáci možnost prohlédnout si expozice týkající se dějin Prostějovska od pravěku do poloviny 19. století.
5. Po prohlídce muzea se přemístíme do míst bývalého židovského ghetta v Uprkové a Hradební ulici.
6. Exkurze bude zakončena v muzeu „Špalíček“, ve kterém se nachází expozice pozůstatků židovské kultury v Prostějově.



Na závěr dostanou žáci metodický list, který prověří jejich znalosti. Metodický list bude obsahovat otázky týkající se historie města, středních škol a exkurze samotné. Tímto pracovním listem bude možné ověřit míru získaných informací a efektivitu výuky.

## Metodický list

1. Ve kterém století se objevila první zmínka o Prostějově a podle koho nebo čeho získalo město svůj název?

.....

2. Vyjmenujte panovnické rody, které se váží k raným dějinám města Prostějova:

.....

.....

3. Jaká katastrofa postihla město v roce 1697 a co bylo příčinou?

.....

.....

4. Jmenujte alespoň 5 osobností, které se zapsaly do historie města:

.....

.....

5. Které stavební památky se nacházejí na území města Prostějova?

.....

.....

.....

6. Ve kterých místech se nacházelo prostějovské židovské ghetto, jedno z největších na Moravě?

.....

7. S čím je spojen počátek vzdělanosti v Prostějově? Uveďte i století, kdy se tak stalo.

.....

.....

8. Vyberte jednu událost z prostějovských dějin, která vás nějakým způsobem zaujala / překvapila / zanechala stopu a zdůvodněte, proč jste tuto událost vybrali (uveďte i časové údaje).

.....  
.....  
.....

9. Která škola odstartovala rozvoj prostějovského středního školství a jaké komplikace předcházely jejímu vzniku?

.....  
.....  
.....

10. Která střední škola nese ve svém názvu jméno československého politika, předsedy agrární strany?

.....

11. V období nacistické okupace prostějovské střední školství značně trpělo. Podařilo se však zřídit i jednu novou školu. Která to byla?

.....

12. Uveďte jméno prostějovského starosty, který se nejvíce zasloužil o vznik Obchodní akademie v Prostějově a jméno prvního ředitele.

.....  
.....

13. Které expozice je možné si prohlédnout v prostějovském muzeu?

.....  
.....  
.....

## Závěr

Prostějov je město s bohatou historií, jehož kořeny sahají až do 12. století, kdy se objevují první zmínky v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Původní osada získala již v roce 1390 statut města. V průběhu historie se město stalo součástí majetku několika panovnických rodů, jmenovat lze například pány z Kravař, rod Pernštejnů a Lichtenštejnů. Postupem času se město stále rozrůstalo co se rozlohy i počtu obyvatel týká. Značný rozvoj zaznamenal i průmysl, zejména oděvnictví. V Prostějově vzniklo také jedno z největších židovských ghatt na Moravě, které se za druhé světové války stalo terčem nacistů. V době druhé světové války utrpělo město velkých škod v důsledku náletů a bombardování. Po skončení války se město snažilo co nejrychleji odstranit škody a obnovit výrobu. Období normalizace je pak ve znamení nespokojenosti, demonstrací, ale také budování sídlišť a obchodních jednotek.

Počátky prostějovské vzdělanosti se tedy váží k založení augustiniánského kláštera v roce 1391. Ve městě byla zřízena škola jednoty bratrské, farní či židovská škola. Vznik středního školství je pak datován rokem 1871, kdy byla založena česká reálka. Založení školy předcházelo mnoho komplikací, zejména z důvodu politického soupeření Čechů a Němců na radnici. Následující století vypukl rozmach středních a odborných škol na území města Prostějova. Vedle obchodní akademie a gymnázia vznikla škola tkalcovská, hospodářská, odborná škola pro ženská povolání a další. Celostátní dějinné události také ovlivňovaly školství v Prostějově, ať už se jedná o organizační změny, úbytek žactva a profesorů, narušování vyučování nebo zasahování do učební látky. Zejména v době první světové války, nacistické okupace a za vlády komunistů.

Dílčím cílem práce bylo podrobněji popsat dějiny Obchodní akademie v Prostějově. Její historie počíná v roce 1894 a o její vznik se nejvíce zasloužil tehdejší starosta města Karel Vojáček. V roce 1897 pak byla vystavěna vlastní budova pro obchodní akademii. Z důvodu velkého zájmu přespolních studentů byl při ústavu zřízen i internát. Škola také pořádala nejrůznější odborné kurzy pro veřejnost. V průběhu obou světových válek byl zaznamenán značný úbytek žactva i učitelů. V roce 1943 došlo k uzavření školy, které trvalo až do konce druhé světové války. Vyučování začalo až v květnu 1945. Roky trvalo uvést budovu do původního stavu. Ani období normalizace nebylo jednoduchou etapou pro ústav, stejně jako

pro jeho zaměstnance. V současné době se škola snaží držet krok s moderními trendy ve vyučování. Novou ředitelkou je od roku 2012 Ing. Eva Lošťáková.

Zamyslel jsem se také nad využitím tohoto tématu v pedagogické praxi. Především lze tuto práci využít v hodinách dějepisu nebo občanské výchovy. Sestavil jsem možnou koncepci výuky skládající se ze dvou částí, a sice z části teoretické a praktické. V teoretickém úseku se žáci seznámí s historickým vývojem města a dějinami školství, praktická část zahrnuje celodenní exkurzi ve městě Prostějově. Součástí tohoto oddílu je i metodický list, který by měl ověřit získané znalosti.

Cílem mé bakalářské práce bylo podat komplexní pohled na vývoj středního školství ve městě Prostějově. Chronologicky jsem popsal události spjaté s prostějovským středním školstvím od jeho počátků do roku 1990. Důkladněji jsem se také zaměřil na Obchodní akademii v Prostějově, jejíž dějiny nebyly dosud příliš dobře zpracovány. Cíle práce byly naplněny. Má bakalářská práce se může stát inspirativním podnětem k podrobnějšímu rozpracování historie dalších jednotlivých škol a rozšířit tak celkový obraz dějin prostějovského školství.

## Seznam použité literatury a pramenů

### Literatura

100 let Gymnázia Jiřího Wolкера v Prostějově: Almanach ke 100. výročí založení gymnázia. Prostějov: Gaudeamus, 1999. 216 s. ISBN neuvedeno.

25 let střední průmyslové školy strojnické v Prostějově: sborník příspěvků k 25. výročí založení školy. Prostějov: s. n., 1967. 90 s. ISBN neuvedeno.

75 let střední ekonomické školy v Prostějově. 1894-1969. Prostějov: Střední ekonomická škola, 1968. 178 s. ISBN neuvedeno.

Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994. 106 s. ISBN neuvedeno.

BÁRTKOVÁ, H. *Prostějov*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. 64 s. ISBN 978-80-7185-854-6.

BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Vyd 1. Prostějov: Město Prostějov, 1999. 263 s. ISBN 80-238-4511-X.

DAVID, P. *Velká turistická encyklopedie, Olomoucký kraj*. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 2010. 320 s. ISBN 978-80-242-2735-1.

FILIP, A. *Prostějov: procházka městem*. Prostějov: Městský úřad, 1994. 23 s. ISBN neuvedeno.

GRŮZOVÁ, L., et al. *Prostějov: dějiny města 1*. Vyd 1. Prostějov: Město Prostějov, 2000. 279 s. ISBN 80-238-6241-3.

GRŮZOVÁ, L., MAREK, P. *Prostějov v proměnách staletí*. 1. vyd. Prostějov: Městský úřad, 1994. 161 s. ISBN 80-900106-4-4.

GRŮZOVÁ, L., MAREK, P., PETERKA, M. *Prostějov*. 1. vyd. Praha: Pressfoto, 1989. 176 s. ISBN 80-7046-017-2.

HAITMAR, J. Prostějovská bratrská škola v 16. století. In: *Moravské bratrské školství a jeho protějšky v 16. až 18. století*. Přerov: Vlastivědný ústav, 1979. 152 s. ISBN neuvedeno.

JANOUSEK, V. *Dějiny české reálky v Prostějově*. 1. vyd. Prostějov: vl. n., 1946. 54 s. ISBN neuvedeno.

JANOUSEK, V. *Prostějov a okolí*. Prostějov, 1957. ISBN neuvedeno.

JANOŠEK, V. *Vlastivěda moravská: II.: Místopis Moravy. Dějiny Prostějova. Prostějovský okres*. Brno: Musejní spolek, 1938. 390 s. ISBN neuvedeno.

KOKOJANOVÁ, M. *Prostějov a jeho místo v dějinách Moravy*. Sborník z konference. Prostějov: Muzeum Prostějovska, 1994. 210 s. ISBN 80-900106-5-2.

KOVAŘÍČEK, V. *Prameny k dějinám školství I*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1984. 238 s. ISBN neuvedeno.

KÜHNDEL, J. *Prostějov, město a okres*. Brno: Národohospodářská propagace Československa, 1940. 176 s. ISBN neuvedeno.

MORKES, F. *Devětkrát o českém školství*. 1. vyd. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. 52 s. ISBN 80-901461-6-3.

NEUHÖFER, R. *Deset úvah o středním školství*. Praha: Česká grafická unie, 1930. 307 s. ISBN neuvedeno.

PETERKA, M., STANČÍK, J., ŠTASTNÝ, A. *40 let socialistického školství okresu Prostějov*. Prostějov: Odbor školství ONV v Prostějově, 1988. 129 s. ISBN neuvedeno.

ŘEZNÍČKOVÁ, K. *Študáci a kantoři za starého Rakouska: české střední školy v letech 1867-1918*. 1. vyd. Praha: Libri, 2007. 215 s. ISBN 978-80-7277-163-9.

SPŠO Prostějov. Prostějov: SPŠO, 2001. 32 s. ISBN neuvedeno.

Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Prostějov. Prostějov: Sdružení rodičů a přátel školy SPŠ a SOU, 2002. 108 s. ISBN neuvedeno.

Švehlova střední odborná škola Prostějov, 110 let školy. Prostějov: Švehlova střední odborná škola Prostějov, 2000. 130 s. ISBN neuvedeno.

## **Archivní prameny**

KARNÝ, L. *Vyšší hospodářská škola Prostějov*. Inventář č. 240. Fond Obchodní akademie Prostějov, NAD 656. Prostějov: Státní okresní archiv Prostějov.

Roční zprávy Obchodní akademie v Prostějově, č. 1-8, školní roky 1894/1895-1901/1902. Prostějov: vl. n., 1895-1902.

Roční zprávy Obchodní akademie v Prostějově, č. 9-15, školní roky 1902/1903-1908/1909. Prostějov: vl. n., 1903-1909.

Roční zprávy Obchodní akademie v Prostějově, č. 17-20, školní roky 1910/1911-1913/1914. Prostějov: vl. n., 1911-1914.

Roční zprávy Obchodní akademie v Prostějově, č. 21-38, školní roky 1914/1915-1931/1932.

Prostějov: vl. n., 1915-1932.

Roční zprávy Obchodní akademie v Prostějově, č. 39-45, školní roky 1932/1933-1938-1939.

Prostějov: vl. n., 1933-1939.

53. závěrečná zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1946-1947. Prostějov: vl. n., 1947.

54. závěrečná zpráva Obchodní akademie v Prostějově za školní rok 1947-1948. Prostějov: vl. n., 1948.

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 681, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 682, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 683, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 684, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 685, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 686, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 687, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 688, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 689, kart. 6.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 690, kart. 7.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 691, kart. 7.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 692, kart. 7.*

Státní okresní archiv Prostějov, *fond OA Prostějov, Protokoly ze schůzí, inv. č. 693, kart. 7.*

## Internetové zdroje

*Gymnázium Jiřího Wolker v Prostějově. Minulost a současnost GJW.* [online]. Dostupný z: <<http://www.gjwprostejov.cz/minulost-a-soucasnost-gjw>>. [cit. 2014-02-09].

*Město Prostějov* [online]. Dostupné z: <[http://prostejov.eu/cz/turista/o\\_meste/historie/](http://prostejov.eu/cz/turista/o_meste/historie/)>. [cit. 2013-09-28].

*Obchodní akademie Prostějov.* [online]. Dostupný z: <<http://oapv.cz/>>. [cit. 2014-04-09].

*Střední zdravotnická škola Prostějov. Historie školy.* [online]. Dostupný z: <<http://www.szdravpv.cz/index.php?historie>>. [cit. 2014-02-08].



## **Přílohy**

Seznam obrazových příloh:

1. Hlavní náměstí a nová radnice v Prostějově, 20. léta 20. století
2. Prostějovský zámek, východní strana z 60. let 20. století
3. Budova gymnázia v roce 1900
4. Gymnázium Jiřího Wolkera v Prostějově (2014)
5. Novostavba Švehlovy zemské odborné školy hospodářské z roku 1935
6. Švehlova střední škola polytechnická v Prostějově (2014)
7. Budova Obchodní akademie v roce 1897
8. Obchodní akademie Prostějov (2014)



Obr. 1: Hlavní náměstí a nová radnice v Prostějově, 20. léta 20. století (MATHON, J. *Prostějov a okolí ve světle svých historických a uměleckých památek*. Prostějov: nákladem J. F. Bučka, 1924. s. 151).



Obr. 2: Prostějovský zámek, východní strana z 60. let 20. století (ŠEVČÍK, V. *Prostějov ve fotografiích Václava Ševčíka*. Prostějov: s. n., 2010. ISBN 978-80-254-7210-1. s. 27).



Obr. 3: Budova gymnázia v roce 1900 (KOLÁŘOVÁ, J. *90 let gymnázia v Prostějově 1899-1989*. Prostějov: Gymnázium, 1989. s. 208).



Obr. 4: Gymnázium Jiřího Wolкера v Prostějově, rok 2014 (archiv autora).



Obr. 5: Novostavba Švehlovy zemské odborné školy hospodářské z roku 1935 (BARTOŠ, J., et al. *Prostějov: dějiny města 2*. Vyd 1. Prostějov: Město Prostějov, 1999. s. 95).



Obr. 6: Švehlova střední škola polytechnická v Prostějově, rok 2014 (archiv autora).



Obr. 7: Budova Obchodní akademie v roce 1897 (Almanach ke 100. výročí Obchodní akademie v Prostějově. Prostějov: Obchodní akademie, 1994.).



Obr. 8: Obchodní akademie Prostějov, rok 2014 (archiv autora).

## ANOTACE

<b>Jméno a příjmení:</b>	Jakub Kvasnička
<b>Katedra:</b>	Katedra společenských věd
<b>Vedoucí práce:</b>	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
<b>Rok obhajoby:</b>	2014

<b>Název práce:</b>	Dějiny středního školství v Prostějově v kontextu historického vývoje města
<b>Název v angličtině:</b>	History of secondary education in Prostejov in the context of historical town development
<b>Anotace práce:</b>	Práce se zabývá historií města Prostějova a dějinami prostějovského školství. Zaměřuje se na vývoj středního školství do roku 1990. Podrobněji popisuje dějiny Obchodní akademie v Prostějově.
<b>Klíčová slova:</b>	Historie, město Prostějov, dějiny školství, střední školy, Obchodní akademie Prostějov
<b>Anotace v angličtině:</b>	This bachelor thesis deals with the history of town Prostejov and the history of education in Prostejov. It focuses on the development of secondary education until 1990. It gives a detailed description of the history of Business Academy in Prostejov.
<b>Klíčová slova v angličtině:</b>	History, town of Prostejov, history of education, high schools, Business Academy Prostejov
<b>Přílohy vázané v práci:</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Hlavní náměstí a nová radnice v Prostějově, 20. léta 20. století</li><li>2. Prostějovský zámek, východní strana z 60. let 20. století</li><li>3. Budova gymnázia v roce 1900</li><li>4. Gymnázium Jiřího Wolker v Prostějově (2014)</li><li>5. Novostavba Švehlovy zemské odborné školy hospodářské z roku 1935</li><li>6. Švehlova střední škola polytechnická v Prostějově (2014)</li><li>7. Budova Obchodní akademie v roce 1897</li><li>8. Obchodní akademie Prostějov (2014)</li></ol>
<b>Rozsah práce:</b>	48 stran + přílohy
<b>Jazyk práce:</b>	čeština

